

На основу члана 1. става (6), члана 5. става (1) тачке б) и члана 6. Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број 63/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске заклањују

СПОРАЗУМ

О УСВАЈАЊУ ДОКУМЕНТА ГЛОБАЛНИ ОКВИР ФИСКАЛНОГ БИЛАНСА И ПОЛИТИКА

У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА ПЕРИОД 2016. – 2018. ГОДИНЕ

ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ВЛАДЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Извршавајући надлежности Фискалног савјета Босне и Херцеговине установљене Законом,

у настојању да унаприједи координацију фискалне политике у Босни и Херцеговини,

уважавајући потребу правовремене израде докумената оквирних буџета за период 2016. – 2018. године,

у циљу испуњавања једне од основних надлежности Фискалног савјета Босне и Херцеговине, те постизања макроекономске стабилности и фискалне одрживости свих нивоа власти, стране су сагласне о сљедећем:

I

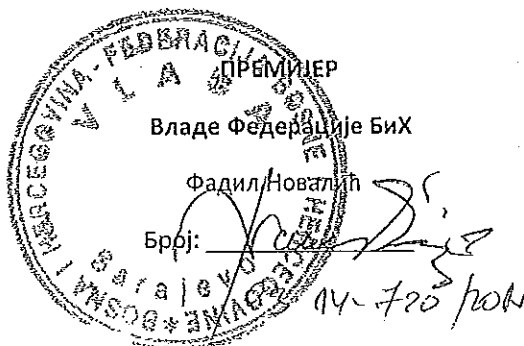
Овим споразумом Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Федерације Босне и Херцеговине и Влада Републике Српске усвајају документ „Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2016. – 2018. године“, на који је дата сагласност на 2. сједници Фискалног савјета, одржаној 23. 6. 2015. године.

II

У документу „Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2016. – 2018. године“ утврђено је да ће оквир буџета институција Босне и Херцеговине за 2016., 2017. и 2018. годину износити 950 милиона КМ, уз издвајање прихода од индиректних пореза у износу од 750 милиона КМ. Утврђени оквир, као и висина издвајања прихода од индиректних пореза за институције Босне и Херцеговине за 2017. и 2018. годину кориговат ће се за постотак промјене укупних прихода од индиректних пореза у поступку ревидирања документа „Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2017. – 2019.“, у складу с чланом 5. ставом (1) тачком д) и чланом 6. Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини.

III

Документ „Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2016. – 2018. године“ је саставни дио овог споразума.

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФИСКАЛНИ САВЈЕТ**

**ГЛОБАЛНИ ОКВИР ФИСКАЛНОГ БИЛАНСА И
ПОЛИТИКА
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
2016 – 2018. ГОДИНА**

Јун, 2015. године

Садржај

РЕЗИМЕ	2
УВОД	3
1. МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ И ПРОЈЕКЦИЈЕ ЗА ПЕРИОД 2014 - 2018. ГОДИНА	4
РЕАЛНИ СЕКТОР	4
ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА	6
ТРЖИШТЕ РАДА	8
ЦИЈЕНЕ	10
МОНЕТАРНИ СЕКТОР	11
ПРОЦЕНА РАСТА БАНКАРСКИХ КРЕДИТА И ДЕПОЗИТА	12
ПЛАТНИ БИЛАНС	13
СПОЉНА ТРГОВИНА	14
СТРАНА ДИРЕКТНА УЛАГАЊА	15
2. ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА ЗА ПЕРИОД 2015 -2018. ГОДИНА	17
ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА	17
РАСПОДЕЛА ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА	28
3. ФИСКАЛНИ ЦИЉЕВИ И ФИСКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ У БИХ.....	28
НИВО И СТРУКТУРА ЈАВНЕ ПОТРОШЊЕ	29
ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД ОКВИРА БУЏЕТА	29
ГОРЊЕ ГРАНИЦЕ ЗАДУЖЕЊА БУЏЕТА	35

РЕЗИМЕ

На основу анализе макроекономских кретања у БиХ у претходном периоду, као и сагледавања утицаја кључних унутрашњих и спољних фактора од којих зависи развој, предвиђа се да ће реална стопа раста БДП-а у 2016. години износити 3,2%, односно 3,6% у 2017. и 4,4% у 2018. години.

Пројекције прихода од индиректних пореза у БиХ за период 2016 - 2018. година показују да ће исти у 2016. години у нето износу за распоdjелу износити 5.256,7 милиона КМ, тј. да ће се повећати за 2,9% у односу на 2015. годину. У 2017. години предвиђа се раст прихода од индиректних пореза од 3,5%, а у 2018. години даљни раст од 3,6%.

У складу са наведеним кретањима прихода, уважавајући нужност смањења укупне јавне потрошње у БиХ, те сагледавајући потребе и надлежности свих институција у БиХ, предвиђени износ средстава за финансирање институција БиХ, а који потичу из прихода од индиректних пореза за 2016, 2017. и 2018. годину, је на нивоу од 750 милиона КМ. Преостали износ прихода од индиректних пореза дијелиће се у складу са важећим законским рјешењима.

Фискални циљ у БиХ за 2016. годину је континуирано смањење примарног дефицита, исказаног у складу са Законом о Фискалном савјету у БиХ, као разлика између текућих прихода и текућих расхода коригован за износ нето камате, који је у 2016. години планиран у износу од 445,3 мил. КМ или 1,46% пројектованог БДП-а за 2016. годину. Уколико додамо и износ непокривеног вишка расхода над приходима, који износи 402,3 мил. КМ или 1,32% пројектованог БДП-а за 2016. годину, закључујемо да укупан планирани дефицит у 2016. години у БиХ износи 847,6 мил. КМ или 2,78% пројектованог БДП-а за 2016. годину.

Ниво јавне потрошње као удио у БДП у периоду 2016 - 2018. година треба смањивати са циљем да иста консолидовано на нивоу БиХ буде испод 40% БДП, а иста се у периоду 2016 - 2018. година креће од 41,3% до 36,3% процијењеног БДП-а.

Горње границе задужења буџета у 2016. години, исказане као износ потребан за сервисирање укупних дугова или проценат од БДП-а, у зависности од законског рјешења, предвиђају се у оквирима који прописују закони којима је регулисано задуживање за сваки од нивоa власти.

УВОД

Документ Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2016 - 2018. година израђен је на основу Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број: 63/08), којим је дефинисан садржај документа. С тим у вези, документ садржи све потребне елементе који су носиоцима фискалне политике у Босни и Херцеговини неопходни за израду њихових докумената оквирних буџета за период 2016 - 2018. година, као и годишњег буџета за 2016. годину. Ти елементи су: фискални циљеви дефинисани као примарни фискални биланс (примарни суфицит или примарни дефицит), пројекције укупних индиректних пореза засноване на макроекономским пројекцијама и њихова расподела за наредну фискалну годину, као и горње границе задужења.

Наведени елементи, чије усаглашавање представља основну претпоставку за буџетско планирање носилаца фискалних политика у БиХ, чине суштину фискалне координације у БиХ. Без усаглашавања истих није могућа координација фискалних политика и очување фискалне стабилности како појединих фискалних суверенитета, тако и Босне и Херцеговине као цјелине.

Прво поглавље документа односи се на анализу и трендове макроекономских кретања у БиХ, које је израдила Дирекција за економско планирање БиХ (ДЕП). У овом дијелу дате су пројекције основних макроекономских индикатора, са посебним фокусом на оне макроекономске величине које непосредно утичу на елементе фискалне политике, прије свега на висину јавних прихода.

У другом дијелу извршена је анализа висине и структуре прихода од индиректних пореза и дате њихове пројекције за наредне три године, што је израдило Одјељење за макроекономску анализу Управе за индиректно опорезивање БиХ (ОМА). Како се ови приходи дијеле између више фискалних субјеката у БиХ, у овом дијелу дати су и елементи расподеле прихода од индиректних пореза, полазећи од постојећих прописа који регулишу ову област у БиХ.

Трећи дио документа односи се на фискалне циљеве буџета институција БиХ, Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ. Овдје су такође обрађени и основни елементи фискалних политика, као што су ниво јавне потрошње и политика јавног задуживања.

1. МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ И ПРОЈЕКЦИЈЕ ЗА ПЕРИОД 2014 - 2018. ГОДИНА

У наредној табели дате су процјена и пројекције макроекономских показатеља БиХ за период 2014 - 2018. година, које су полазна основа за пројекције укупних индиректних пореза.

Табела 1.1: Макроекономски показатељи за период 2013 - 2018. година

Индикатор	Званични подаци	Пројекције				
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Номинални БДП у мил. КМ	28.027	28.195	29.146	30.465	32.188	34.182
Номинални раст у %	2,6	0,6	3,4	4,5	5,7	6,2
БДП дефлатор (претходна година = 100)	101,9	100,0	100,7	101,3	102,0	101,7
Реални БДП у мил. КМ (претходна година = 100)	27.501	28.198	28.930	30.078	31.565	33.607
Реални раст у %	0,7	0,6	2,6	3,2	3,6	4,4
Инфлација мјерена индексом потрошачких цијена у %	-0,1	-0,7	1,0	0,9	1,2	1,5
Потрошња у мил. КМ	28.815	29.126	29.736	30.530	31.610	32.738
Владина потрошња у мил. КМ	5.986	6.106	6.216	6.340	6.530	6.726
Приватна потрошња у мил. КМ	22.829	23.020	23.520	24.190	25.080	26.012
Инвестиције у мил. КМ	4.703	5.256	5.787	6.463	7.158	7.989
Владине инвестиције у мил. КМ	1.041	1.302	1.497	1.721	2.014	2.357
Приватне инвестиције у мил. КМ	3.662	3.954	4.291	4.741	5.144	5.633
Национална бруто штедња у % БДП-а	11,5	11,6	12,9	13,7	14,4	15,5
Биланс текућег рачуна у мил. КМ	-1.548	-2.087	-2.184	-2.330	-2.448	-2.719
Биланс текућег рачуна у % БДП-а	-5,5	-7,4	-7,5	-7,6	-7,6	-8,0
Номинални раст увоза у %	-1,8	7,2	6,2	4,6	4,5	5,2
Номинални раст извоза у %	5,8	2,9	7,9	7,6	7,9	8,0

Извор: Процјене Дирекције за економско планирање БиХ (ДЕП БиХ)

РЕАЛНИ СЕКТОР

Недавна економска дешавања

Издазак еврозоне из рецесије након двије године негативног раста, смањење свјетских цијена, дефлација, поплаве у другом тромјесечју, те неповољна хидролошка ситуација у хидроелектранама су били међу најзначајнијим факторима економског раста БиХ у 2014 години. Иако је економски раст у окружењу био доста скроман са стопом од свега 0,8% на нивоу еврозоне, то је ипак било побољшање у односу на пад од 0,5% из 2013. године. Иако нису потпуно заустављене, рецесије у Хрватској и Италији су умањене и сведене на негативних 0,5%, док је рецесија из 2013. године у Словенији (од 1%) преокренута у реални раст од 2,6%. Поред Словеније, међу важнијим трговинским партнерима и изворима иностраних новчаних прилива Њемачка је такође остварила запажен раст са стопом од 1,5%. Побољшано екстерно окружење је у значајној мјери стимулисало економску активност у првом тромјесечју када је остварен реални раст од 3,2% (г/г) и то упркос дефлацији усљед пада свјетских цијена, те пада производње електричне енергије усљед неповољне хидролошке ситуације.

На жалост, у мају је дошло до великих елементарних непогода током којих је поплавама уништен или привремено онеспособљен значајан број домова, пољопривредних приноса, стоке, индустријских постројења, рудника и сл. Ово је довело до наглог смањења економске активности у другом у односу на прво тромјесечје од 1,2%, односно смањења у односу на други квартал 2013. године од 0,5%. Чак ни овако велике падавине нису биле довољне да искомпензују неповољну хидролошку ситуацију у хидроелектранама и зауставе пад производње и извоза електричне енергије. Извјестан напредак је направљен већ у трећем тромјесечју, када је остварен раст од 0,6%. Доступни индикатори указују да

је даљне побољшање настављено и у четвртном тромјесечју, тако да се на крају 2014. године очекује раст у БиХ од 0,6%.

Раст 2015 - 2016. година

У периоду 2015 - 2016. година очекује се наставак постепеног побољшања екстерног окружења и јачање економског раста у БиХ. Очекивано јачање економског раста и запослености у окружењу би требало обезбиједити значајан раст не само извоза него и домаће тражње која се у значајној мјери финансира иностраним приливима. У посљедњим (зимским) пројекцијама ДГ ЕЦФИН-а се очекује постепено јачање економског раста еврозоне са стопом од 1,3% у 2015, те 1,9% у 2016. години. При томе се 2015. године очекује излазак Италије и Хрватске из рецесије, те даљне јачање раста од 1% у Хрватској, те 1,6% у Италији 2016. године. Позитиван утицај на економски раст у БиХ би могло имати и пројектовано убрзавање раста у Аустрији на 0,8% у 2015, те 1,5% наредне године. Раст у Њемачкој 2015. године би требао остати на нивоу претходне године, док се убрзање на стопу од 2% очекује 2016. године. Поред постепеног побољшања екстерног окружења, пројекције економског раста БиХ за 2015 - 2016. годину подразумевају одсуство елементарних непогода (суша и поплава) и нормалну хидролошку ситуацију у хидроелектранама и уобичајен ниво ремонта у електроенергетском систему. Такође, очекивана стабилизација свјетских цијена би требала зауставити дефлацију у 2015. години, која је у претходном периоду представљала озбиљну пријетњу за економски раст БиХ. Повратак инфлације се очекује 2016. године и наредних година.

Поменути фактори и претпоставке би требали довести до постепеног јачања економског раста БиХ у 2015. години на стопу од 2,6%, те 3,2% 2016. године. Постепено нормализовање ситуације и враћање економије на узлазни тренд упућује да би овај раст требао бити ношен прије свега домаћом тражњом, уз скроман негативан допринос спољнотрговинског дефицита. Ово у великој мјери одговара структури раста у преткризном периоду уз, овај пут, нешто слабији негативан утицај биланса спољне трговине. Другим ријечима, очекивано постепено повећање броја запослених и реалних плата ношено производњом и извозом, раст текућих прилива из иностранства, директних страних улагања и слично би требали довести до раста финалне потрошње од 1,7% и инвестиција од 8,3% 2015. године. Ово укључује и значајан реални раст инвестиција опште владе од 10,4% уз незнатан реални раст владине потрошње. Сличан раст тражње се очекује и у 2016. години, када би се финална потрошња требала повећавати реалном стопом од 1,8%, а инвестиције 7,4%. У исто вријеме се очекује значајан реални раст извоза од 6,8% 2015. године, након чега слиједи успоравање на стопу од 6% 2016. године као посљедица базног ефекта из ранијег периода. С друге стране, висок реални раст увоза од 8,2% у 2014. години, који је у великој мјери био посљедица повећане увозне зависности (с обзиром да је значајан дио домаћих производних капацитета био барем привремено онеспособљен) би требао бити умањен у наредном периоду. Отуда је пројектован знатно нижи увозни раст од 5,7% у 2015. години, односно 4% 2016. године. Тиме је обзиром на релативно стабилан раст домаће тражње појачан укупан економски раст у овом периоду.

Раст 2017 - 2018. година

У периоду 2017 - 2018. године се очекује даљње постепено јачање економског раста у БиХ и то првенствено као посљедица све повољнијег екстерног окружења. Тако је за 2017. годину пројектован раст од 3,6%, након чега слиједи даљње убрзавање на 4,4% 2018. године. Слично као и у претходних пар година, очекује се да би ово убрзавање раста требало бити првенствено ношено домаћом тражњом, уз занемарљив утицај биланса спољне трговине.

Ризици

Главни ризици за остварење ових пројекција су везани за (не)остваривање претпоставки из спољног сектора у вези са економским растом у окружењу, кретањем свјетских цијена, временским приликама и слично.

ИНДУСТРИЈСКА ПРОИЗВОДЊА

Преглед индустријске производње у БиХ током 2014. године

У претходних неколико година кретање индустријске производње у Босни и Херцеговини одређено је узајамним дјеловањем низа унутрашњих и спољних фактора. Промјене домаће тражње биле су мање значајне и одражавале су се понајвише кроз енергетски сектор, рударство и веома мали дио прерађивачке индустрије, док су дешавања на извозним тржиштима имала примарну улогу и практично у потпуности одређивале кретање индустријске производње у БиХ. Према прелиминарним подацима БХАС-а за 2014. годину, Босна и Херцеговина је забиљежила стагнацију физичког обима индустријске производње.¹ Стагнација индустријске производње у БиХ последица је изразито тешких услова пословања током цијеле године. Наиме, уз мноштво акумулираних проблема индустријска производња у БиХ током 2014. године била је изложена незапамћеној природној катастрофи и поплавама током маја мјесеца, што је у великој мјери одредило ниво производње на крају године. Поред домаћих изазова, бх. индустрија током 2014. године била је изложена доста стагнантној пословној активности у непосредном међународном економском окружењу коју су карактерисале слаба извозна тражња и пад свјетских цијена роба.² Хронолошки гледано, након охрабрујућег раста индустријске производње који је у првом кварталу 2014. године износио 4,5%, већ током другог квартала, усљед мајских поплава, дошло је до наглог пада производње која се упркос одређеним позитивним помацима у другом полугодишту није успјела значајније опоравити до краја године. Посматрано по секторима, позитиван допринос индустријској производњи остварен је само у домену прерађивачке индустрије која је, упркос великим изазовима, током 2014. године забиљежила годишњи раст производње од 3,8% у односу на претходну годину. Потребно је такође истаћи да је ово повећање производње током 2014. године представљало и главни разлог повећања укупног бх. извоза роба на крају године. С друге стране, сектор за производњу електричне енергије, усљед високе основице из претходне године и ниског нивоа производње у хидроелектранама током 2014. године, забиљежио је годишњи пад производње од око 10% и на тај начин онемогућио раст индустријске производње у БиХ. Сектор рударства, који укључује руднике угља, метала те осталих руда и чини око 13% укупне индустријске производње у БиХ, током 2014. године забиљежио је смањење производње од око 2% и имао је негативан утицај на укупну индустријску производњу у БиХ. Ако се индустријска производња у БиХ посматра по ентитетима, евидентно је да је ситуација била прилично уједначена, без значајнијег раста производње.

Претпоставке индустријске производње за 2015. годину

Посљедње расположиве пројекције ДГ ЕЦФИН-а за 2015. годину наговјештавају дјелимично побољшање економских активности и благо јачање економског раста у земљама ЕУ од 1,7% у односу на претходну годину.³ Одређени краткорочни индикатори указују да је пословна активност у ЕУ на нешто вишем нивоу у односу на претходну годину, па је тако индустријска производња у ЕУ у односу на јануар претходне године повећана за 1,5%.⁴ Ово потврђује и Маркит „PMI- Purchasing Managers Composite Output Index“ који је у марту 2015. достигао вриједност од 54,1, што је највиши ниво у посљедње 4 године.⁵ Сва ова дешавања у међународном економском окружењу требала би имати позитивне импликације на регион, а у коначници и на Босну и Херцеговину. Сходно томе, током 2015. године очекује се постепени опоравак индустријске производње у БиХ. БиХ би током 2015. године требала у великој мјери санирати штете настале поплавама тако да би и укупни пословни амбијент требао бити доста повољнији у односу на претходну годину. С друге стране, индустријска производња у БиХ која је у великој мјери извозно оријентисана требала би бити

¹ Агенција за статистику Босне и Херцеговине, саопштење. Индекс обима индустријске производње у Босни и Херцеговини за децембар 2014. године, 26. I. 2015. године.

² European Commission, Directorate – General for Enterprise and Industry. „Industrial Policy Indicators and Analysis“, n. 10/ 2014

³ European Commission, Directorate – General for Economic and Financial Affairs. „European Economic Forecast“, 2015

⁴ Eurostat, „Euroindicators-industrial production“ 12. March 2015.

⁵ Markit News Release - Markit Flash Eurozone PMI, 24. March 2015.

потпомогнута позитивним дешавањима у међународном економском окружењу, а посебно се то односи на трговинске партнере из ЕУ. Опоравак економија земаља ЕУ позитивно ће се одразити на производне процесе како у ширем региону тако и у Босни и Херцеговини. Повећани ниво извозне тражње резултираће побољшањем производње у свим секторима индустријске производње у БиХ, гдје се, према пројекцијама ДЕП-а, очекује годишњи раст производње од око 4,8%.⁶ Индустријске гране које имају високо учешће у структури прерађивачке индустрије у БиХ и углавном су извозно оријентисане (метална индустрија, машинска и аутоиндустрија, дрвна индустрија и производња намјештаја те хемијска индустрија) требале би додатно искористити свој извозни потенцијал током 2015. године. Са друге стране, процес реконструкције поплавлених подручја и наставак инвестиционог циклуса у инфраструктуру током 2015. године требао би резултирати осјетнијим повећањем производње у оним индустријским гранама које су детерминисане домаћом тражњом (производња грађевинског материјала и металних производа).

Током 2015. године очекује се да би енергетски сектор који има веома важну улогу у укупној индустријској производњи и укључује руднике, сектор за производњу електричне енергије те производњу деривата нафте требао остварити повећање производње од преко 5%, што ће додатно побољшати ниво укупне индустријске производње у БиХ.

Претпоставке индустријске производње за период 2016 - 2018. године

С обзиром да се потпуни опоравак већине индустрија у ЕУ очекује у периоду 2016 - 2018. година, извјесно је очекивати да ће ова дешавања омогућити и потпуни опоравак индустријске производње у БиХ. У овом периоду очекује се потпуна консолидација тржишта ЕУ, опоравак приватне потрошње, превазилажење проблема око финансирања предузећа и интензивирање спољнотрговинске размјене између земаља ЕУ. Позитиван допринос индустријској производњи у ЕУ треба очекивати и од мјера које су садржане у документу ЕК-а „*Communication for a European Industrial Renaissance*“, а тичу се јачања индустријске базе и конкурентности у земљама ЕУ.⁷ Ова позитивна дешавања у непосредном окружењу требала би резултирати повећањем искориштености индустријских капацитета у БиХ.

Очекује се да ће ово повећање капацитета резултирати повећањем броја запослених и у суштини повећањем производње у прерађивачкој индустрији БиХ на ниво предкризног периода, када је БиХ остваривала рекордне стопе раста у региону.

Планирана инвестициона улагања у инфраструктуру и енергетику такође би требала значајно допринијети јачању како грађевинског сектора у БиХ тако и оних грана прерађивачке индустрије које су уско везане уз грађевинарство. Такође се очекује да енергетски сектор који је у претходном периоду био један од носилаца индустријске производње настави позитиван тренд раста производње и додатно оснажи индустријску производњу у БиХ наведеном периоду.⁸

Значајан допринос побољшању индустријске производње у БиХ и јачању њене конкурентске позиције требале би дати и конкретне мјере ентитетских влада које су садржане у секторским стратешким документима.⁹ Према пројекцијама ДЕП-а, ово би требало резултирати годишњим повећањем бх. индустријске производње од око 6% у односу на претходну годину.

⁶ Пројекција ДЕП-а, март 2015. године.

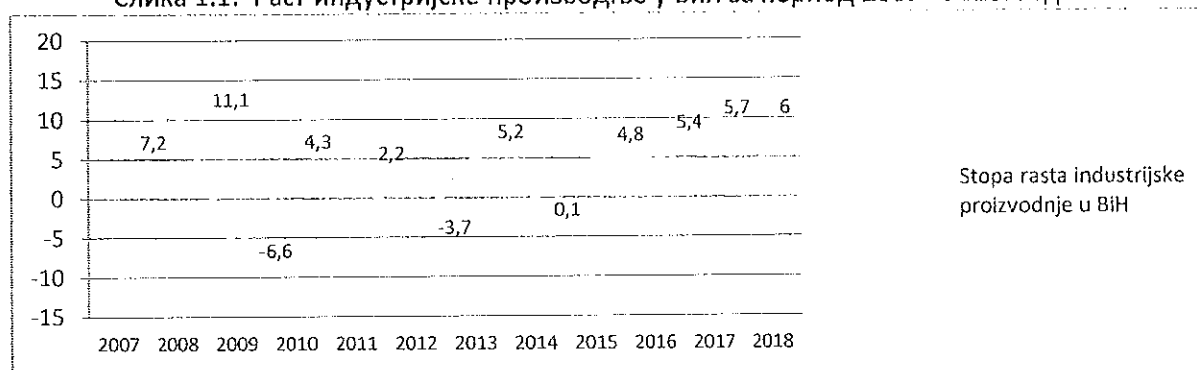
⁷ European Commission, "Communication from the EC to The European Parliament, The Council and The European and Social Committee of the Regions, " For a European Industrial Renaissance", Brussels, February 2014.

⁸ У периоду 2016-2018. година планирано је пуштање у погон нових производних капацитета у сектору за производњу електричне енергије.

⁹ За преглед планираних мјера погледати:

- Федерација Босне и Херцеговине, Федерално министарство енергије, рударства и индустрије, Пречишћени текст акционог плана за реализацију пројеката, "Развој индустријске политике у ФБИХ 2011-2015", Мостар, децембар 2013. год.

Слика 1.1: Раст индустријске производње у БиХ за период 2007 - 2018. година

Извор: БХАС*10 и Пројекције ДЕП-а, март 2015. године

Ризици

Потенцијални ризик за наведену ситуацију представља неизвијесност и још увијек недовољно сигуран економски опоравак у ужем и ширем међународном економском окружењу. Висок ниво интеграције са земљама ЕУ и региона кроз трговинске и финансијске токове практично одређује кретање индустријске производње у БиХ. Евентуално погоршање ситуације на тржишту ЕУ, посебно у случају земаља које су главни трговински партнери БиХ, представља највећи ризик по опоравак индустријске производње у БиХ.

ТРЖИШТЕ РАДА

Тржиште рада у 2014. години

На тржишту рада у БиХ су током 2014. године регистроване назнаке постепеног опоравка. Просјечан број запослених лица у БиХ у 2014. години је увећан за 1,7% г/г и износио је 701,6¹¹ хиљада. Интензитет раста броја запослених је био бржи у поређењу са 2013. годином, а просјечан број незапослених лица је по први пут од 2009. године смањен (0,5% г/г). Административна стопа незапослености у БиХ у 2014. години је смањена за 0,6 п.п. и износи 43,9% (анкетна стопа је 27,5%). Највећи раст броја запослених је био у подручју прерађивачке индустрије и дјелатности пружања смјештаја, те припреме и услуживања хране. Просјечна нето плата у у 2014. години је износила 830 КМ и номинално је већа за 0,4% г/г. При томе реални раст плата је био нешто већи захваљујући дефлацији. Примања пензионера су увећана у оба бх. ентитета. Посјечна пензија у БиХ је у 2014. години је износила 353¹² КМ и номинално је већа за 4,9% у односу на 2013. годину.

Тржиште рада – пројекције 2015 - 2018. година

- Министарство индустрије, енергетике и рударства РС, "Секторска стратегија развоја индустрије РС", Бања Лука 2009. год.

¹⁰ У графикону приказани су званични подаци БХАС-а које ДЕП користи у изради својих анализа на темељу потписаног протокола о међусобној размјени података. Напомена: Агенција за статистику БиХ у мају 2014. година извршила је прерачунавање и ревизију историјских података па је тако дошло и промјена годишњих стопа раста индустријске производње у БиХ.

¹¹ Привремени податак. Извор: БХАС.

¹² Просјечна пензија у БиХ је израчуната на основу ентитетских нивоа пензија пондерисаних односом укупног броја пензионера у сваком од бх. ентитета.

Смањење броја незапослених у БиХ у јануару 2015. године (уз пораст броја запослених) указује на наставак процеса опоравка тржишта рада у 2015. години.¹³ На тржишту рада ЕУ се такође очекује умјерено смањење стопе незапослености и повећање броја запослених у ЕУ, уз бржи економски раст у односу на 2014. годину.¹⁴ Као и претходних година, оправак тржишта рада би требао бити детерминисан обимом инвестиција, спољне трговине и уопште пословним амбијентом. Уз претпостављени економски раст¹⁵ у БиХ се у 2015. години очекује постепено смањење стопе незапослености. Број запослених у БиХ би требао бити већи у односу на 2014. годину, а интензитет раста ће бити претежно детерминисан запошљавањем у приватном сектору (због буџетских ограничења у јавној администрацији). У домену нето плата се очекују умјерен раст у односу на 2014. годину, односно ниво просјечне нето плате у БиХ би требао бити претежно одређен обимом пословне активности и платама у приватном сектору¹⁶. Просјечна плата и број запослених у БиХ би у 2015. години могли бити већи за 0,5% и 1,7% г/г респективно.

У 2016. години, уз претпостављени економски раст, очекује се наставак позитивних дешавања на бх. тржишту рада. Према посљедњим предвиђањима Европске комисије, у ЕУ се очекује смањење стопе незапослености и повећање броја запослених, уз економски раст подстакнут инвестицијама и трговином.¹⁷ На тај начин обим послова бх. предузећа би могао бити већи (уз повећан ниво потражње), и уопште пословна клима би требала бити повољнија. Све наведено би требало створити услове за повећање нето плата и броја запослених. Претпоставља се да би просјечна нето плата могла бити већа за 1,5%, а број запослених за 1,8% г/г.

У 2017. и 2018. години се очекује наставак позитивних дешавања на тржишта рада. Увећање обима инвестиција, трговине и индустријске производње би требало имати позитиван утицај на креирање нових радних мјеста и увећање просјечних нето плата. Број запослених лица у приватном сектору би се наставио увећавати по бржој стопи у односу на јавни сектор. На основу поменутог очекује се да укупан број запослених у БиХ у 2017. години буде увећан око 2%, односно 2,1% у 2018. години. Раст обима послова бх. предузећа би се такође позитивно одразио на зараде запослених. Претпоставља се да би просјечна нето плата у БиХ могла бити већа за 1,9% у 2017. години, односно 2,1% у 2018. години.

Табела 1.2: Одабрани индикатори на тржишту рада БиХ

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Број запослених у ЕУ (г/г)	0,9%	0,7%	0,9%	н/а	н/а
Стопа незапослености у ЕУ	10,2%	9,8%	9,3%	н/а	н/а
Стопе раста броја запослених лица у БиХ (г/г)	1,7%	1,7%	1,8%	2,0%	2,1%
Стопе раста просјечне нето плате у БиХ (ном. г/г)	0,4%	0,5%	1,5%	1,9%	2,1%

Извор: За ЕУ, European Economic Forecast, зима 2015. За БиХ, БХАС, ДЕП пројекције 2015-2018. година

Ризици

Основни ризици за остварење пројекција на тржишту рада су првенствено ниво тражње, инвестиција и обим трговине не само у БиХ него и у ЕУ. Незадовољавајући пословни амбијент би могао утицати на укупан економски раст и успорити позитивна дешавања на тржишту рада, односно повећање броја запослених и нето плата.

¹³ У јануару 2015. број незапослених је смањен 1,1% г/г, а број запослених у БиХ је повећан за 2,1% г/г.

¹⁴ Извор: ЕК, European Economic Forecast, Winter 2015.

¹⁵ ДЕП пројекције.

¹⁶ Приватни сектор у анализи обухвата сва подручја дјелатности изузев јавне управе, здравства и образовања.

¹⁷ Извор: ЕК, European Economic Forecast, Winter 2015.

ЦИЈЕНЕ

Цијене у 2014. години

У БиХ је у 2014. години забиљежена дефлација од 0,9% г/г. Смањење општег нивоа цијена је већински детерминисано екстерним факторима попут свјетских цијена нафте и хране, док су домаћи фактори имали нешто мањи утицај. Цијене у БиХ у 2014. години су највише смањене у одјељцима хране и безалкохолних пића, одјеће и обуће и превоза. У одјељку хране и безалкохолних пића цијене су смањене за 2,7% г/г. Под утицајем свјетских цијена нафте дошло је до смањења цијена у одјељку превоза од 1% г/г. У оквиру становања, водоснабдијевања, ел. енергије, гаса и других енергената забиљежена је дефлација од 0,3% г/г. Цијене електричне енергије се нису значајно мијењале (изузев сезонских измјена), а цијене гаса су ниже за 5,3% г/г, што је посљедица смањења цијена у К4 2013. године. Једини одјељак са значајним растом цијена је алкохол и дуван (6,9% г/г), због повећање акциза на цигарете и дуван у 2014. години.

Цијене – пројекције 2015 - 2018. година

Због утицаја свјетских цијена енергената и хране на бх. цијене, приликом израде пројекција за посматране године, узете су у обзир претпоставке о кретању цијена наведених производа (екстерни фактори). Такође су узети у обзир домаћи фактори који би могли допринијети промјени цијена (акцизе, цијене комуналија и сл.). Према пројекцијама Европске комисије¹⁸, цијене нафте на свјетском тржишту би требале бити нешто ниже у 2015. години у односу на 2014. годину. Слично је са цијенама хране и гаса које би такође требале бити ниже у посматраној години.¹⁹ У складу са наведеним, ЕК за 2014. годину предвиђа да би инфлација у ЕУ требала износити 0,2%. У БиХ се такође не очекује значајан раст општег нивоа цијена узимајући у обзир промјене цијена енергената и хране на свјетском тржишту. Од домаћих фактора који доприносе промјени цијена узето је у обзир ново увећање акциза²⁰ на цигарете и дуван, што је наставак процеса усклађивања акциза са европском регулативом. Такође је узето у обзир поскупљење електричне енергије.²¹ У периоду израде пројекција није било најаве промјене цијена осталих комуналија. На основу наведеног, у БиХ у 2015. години се очекује скроман раст цијена од 0,2% г/г.

У 2016. години, према пројекцијама²² ЕК и Свјетске банке, очекује се стабилизација цијена енергената и хране на свјетском тржишту. Цијене нафте и гаса након смањења у 2015. години би требале постепено да расту.²³ Слично је и са цијенама хране које би се требале скромно увећати. Наведене промјене би утицале на ниво инфлације у ЕУ, која би могла бити већа у односу на претходну годину (табела испод). У БиХ се такође очекује раст цијена у 2016. години због наведених промјена. Приликом израде пројекција узет је у обзир и наставак усклађивања акциза на цигарете и дуван са регулативом ЕУ, па се у БиХ у 2016. години очекује инфлација од 1%. Имајући у виду да се према пројекцијама Свјетске банке у 2017. и 2018. години очекује стабилан и умјерен раст цијена хране, нафте и гаса, претпоставља се да би инфлација у БиХ могла износити између 1,3% и 1,5%.

¹⁸ Извор: European Economic Forecast, зима 2015. године.

¹⁹ Извор за пројекције цијена гаса, ММФ, Price forecast, јануар 2015. За цијене хране извор пројекције ЕК.

²⁰ Повећање акциза на цигарете и дуван у 2015. години. Минимална акциза за паковање цигарета од 20 комада износи 2 КМ, а посебна акциза 1,05 КМ за исто паковање. Акциза на дуван износи 80 КМ по килограму. Извор: Одлука о утврђивању посебне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2015. годину.

²¹ У ФБиХ је од 2015. године увећана цијена електричне енергије. Извор: ФЕРК.

²² European Economic Forecast, Winter, 2015 i Commodity Price Forecast, јануар 2015. године.

²³ Извор: Свјетска банка и Европска комисија.

Табела 1.3: Претпоставке о кретању свјетских цијена нафте, гаса, хране и инфлације у БиХ и ЕУ

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Сирова нафта (Брент, \$)	99,7	53,0	61,5	н/а	н/а
Индекс хране (стопа раста г/г)	-3,7%	-5,7%	0,7%	н/а	н/а
ЦПИ БиХ	-0,9%	0,2%	1,0%	1,3%	1,5%
ЦПИ ЕУ	0,6%	0,2%	1,4%	н/а	н/а

Извор: За ЦПИ ЕУ, нафту и храну, European Economic Forecast, зима 2015. година

Ризици

Основи ризици за остварење пројекција цијена (нарочито у 2015. години) су подијељени у двије групе: екстерни и домаћи. Екстерни ризици се односе на значајна смањења цијена нафте и хране на свјетском тржишту која би допринијела споријем расту општег нивоа цијена, а у екстремном случају и наставку дефлације. Домаћи ризици су првенствено везани за непланиране промјене цијена комуналија.

МОНЕТАРНИ СЕКТОР

У 2014. години укупна новчана маса износила је 17,4 млрд. КМ, што је у односу на 2013. годину повећање од 7,8%. Сви депозити који улазе у састав новчане масе, као и готовина изван банака забиљежили су позитиван раст г/г. Највећи допринос расту укупне новчане масе дали су остали и преносиви депозити у домаћој валути (2,4 п.б. и 2,2 п.б., респективно), а затим слиједе готовина изван банака (1,7 п.б.), остали депозити у страној валути (0,8 п.б.) те преносиви депозити у страној валути (0,7 п.б.)²⁴. У табели испод дат је детаљан преглед кретања монетарних агрегата.

Табела 1.4: Кретање монетарних агрегата у БиХ (у мил. КМ на крају периода)

Година	Готовина изван банака	Преносиви депозити у домаћој валути	M1	Остали депозити у домаћој валути	Преносиви депозити у страној валути	Остали депозити у страној валути	QM	M2
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
I-XII 2013.	2.542	4.153	6.696	3.006	1.189	5.203	9.399	16.094
I-XII 2014.	2.812	4.510	7.322	3.397	1.305	5.326	10.029	17.351
Стопа раста г/г								
I-XII 2013.	5,3%	11,4%	9,0%	12,5%	12,9%	3,2%	7,2%	7,9%
I-XII 2014.	10,6%	8,6%	9,4%	13,0%	9,8%	2,4%	6,7%	7,8%

Извор: Централна банка БиХ

Иако се у 2014. години очекивало успоравање раста депозита због поплава у мају и августу, а и због минорних позитивних кретања на тржишту рада, укупни депозити остварили су бржи раст у односу на 2013. годину за 1,6 п.б.²⁵. Како је раст је првенствено био генерисан од стране сектора становништва, може се очекивати да ће и у наредном периоду понашање овог сектора имати најзначајнији утицај на кретање укупних депозита и новчане масе.

²⁴ У преносиве депозите улазе депозити по виђењу и сл., док у остале депозите улазе штедни, орочени депозити и сл.

²⁵ У 2014. години 83,8% укупне новчане масе чинили су депозити, а 16,2% готовина изван банака.

У периоду 2015 - 2018. година очекује се наставак економског раста у БиХ, па самим тим и позитиван утицај на развој монетарног сектора, односно очекује се наставак раста депозита (који улазе у састав М2), као и готовине изван банака. Стопа раста М2 могла би се кретати од 4% - 6% г/г.

Девизне резерве

Девизне резерве на крају 2014. године износиле су 7,8 млрд. КМ, што је у односу на крај 2013. године повећање од 10,7%. Иако је раст извоза био знатно успоренији у односу на раст увоза у 2014. години, нови приливи као што су трансхе по стендбај-аранжману са ММФ у другој половини године, додатна спољна задуживања, те нови приливи у виду дознака из иностранства и слично довели су до бржег раста девизних резерви у 2014. години у односу на годину раније.

Иако економски раст и развој зависе и од многих фактора унутар земље, на малу отворену економију као што је БиХ, развој спољнотрговинских партнера има једнако велик утицај. А највећи спољнотрговински партнер јесте ЕУ. Према предвиђањима ММФ-а и Европске комисије²⁶, пред еврозоном и ЕУ јесте позитиван, али скроман економски раст. Од кретања спољнотрговинске размјене БиХ, нових задуживања јавног сектора и отплате јавног спољног дуга, као и прилива у виду компензације запослених, дознака и сл. зависиће и кретање девизних резерви, али се може очекивати да раст ипак успори у односу на 2014. годину.

Ризици

Претходно наведена кретања могу се очекивати само ако не дође до значајних поремећаја извана у смислу економских поремећаја главних спољнотрговинских партнера БиХ, а које би утицале на лоше перформансе у спољнотрговинском сектору, слабљење индустријске производње, инвестиција и крајње потрошње.

ПРОЦЕНА РАСТА БАНКАРСКИХ КРЕДИТА И ДЕПОЗИТА

У 2014. години банкарски сектор пословао је са позитивним финансијским резултатом у износу од 177,6 мил. КМ²⁷. Иако је забиљежено мање смањење укупних прихода (-0,7% г/г), значајно смањење укупних расхода (13,8% г/г) довело је до позитивног пословног резултата на нивоу укупног банкарског сектора. Кредитна активност и даље је скромна, па тако укупни кредити биљеже раст од 2,8%, што је слично расту из 2013. године. Са друге стране, укупни депозити биљеже већи раст у односу на годину раније (8,5% г/г) захваљујући расту депозита сектора становништва, а и депозита опште владе.

Према процјени ДЕП-а, у 2015. години очекује се наставак економског опоравка бх. економије (раст спољнотрговинске размјене, крајње потрошње и инвестиција). Може се очекивати постепено смањење броја незапослених особа праћено растом броја запослених особа и умјерен раст нето плата (у номиналном смислу). Како се не очекује значајан помак код нето плата, притисак на доходак грађана би могао бити присутан и у 2015. години. Међутим, на расположив доходак грађана велик утицај имају и текући приливи из иностранства, који увелико помажу једном дијелу становништва, а за које се не очекује да ће имати негативан тренд кретања у наредном периоду. Комбиновано, наведени фактори не би требали довести до значајне промјене кретања депозита становништва, па тако нити укупних депозита²⁸ у односу на 2014. годину.

²⁶ Извор: European Commission, „European Economic Forecast – Winter 2015“, Фебруару 2015, стр. 150, 160; International Monetary Fund, „World Economic Outlook Update“, Јануару 2015.

²⁷ Укупан финансијски резултат, укупни приходи и расходи и остали подаци из извјештаја о добитку и губитку су неконсолидовани подаци. Извор: ентитетске агенције за банкарство.

²⁸ Депозити становништва имају највеће учешће у укупним депозитима, па тако и највећи утицај.

С друге стране, у 2015. години очекује се мањи раст крајње потрошње која ће дијелом бити финансирана банкарским кредитима. Међутим, кретање кредита биће словљено како тражњом са једне стране, тако и понудом с друге стране. Понуда кредита увелико ће зависити о кретању домаћих депозита, будући да постоји тренд смањена иностране пасиве банака уназад неколико година, односно присутан је тренд смањења изложености иностраних банкарских групација у БиХ²⁹. Такође, понуда ће зависити и од квалитета кредитног портфолија који је у 2014. години забиљежио побољшање. Јаче кредитирање бх. сектора ће изостати и у 2015. години, али ипак би требало бити веће у односу на 2014. годину.

У периоду од 2016 - 2018. године очекује се наставак раста тражње за бх. производима од стране спољнотрговинских партнера, као и јачање домаће тражње, а што ће имати позитиван учинак на спољнотрговинску размјену БиХ. У овом периоду такође се очекује и раст индустријске производње и инвестиција, као и даљна стабилизација тржишта рада. Оваква кретања требала би се позитивно одразити и на активности банкарског сектора. Раст кредита могао би се кретати између 5% - 6%. Сличне годишње стопе раста могу се задржати и на страни депозита (6% - 8%).

Ризици

Претходно наведена кретања могу се очекивати само ако не дође до значајних поремећаја извана у смислу економских поремећаја главних спољнотрговинских партнера БиХ, а које би утицале на лоше перформанце у спољнотрговинском сектору, слабљење индустријске производње, инвестиција и крајње потрошње. Оваква негативна кретања одразила би се на бх. банкарски сектор у виду даљег повећања ненаплативе aktive, односно кредита, пада тражње за новим кредитима, повећања каматних стопа на кредите, а у екстремном случају и одлива домаћих депозита.

ПЛАТНИ БИЛАНС

Према доступним подацима за 2014. годину, дефицит текућег рачуна у оквиру платног биланса Босне и Херцеговине износио је 2,064 милијарди КМ, што представља повећање за 36,8% у односу на претходну 2013. годину. Наведено повећање дефицита текућег рачуна је било узроковано порастом увоза роба и услуга у посматраном периоду за 7,2% и повећањем извоза за 2,9%.

Претпоставке за платни биланс 2015 - 2018. година

На бази пројекција ДЕП-а обим спољнотрговинске размјене у периоду 2015 - 2018. година би се повећао, уз значајне стопе номиналног раста увоза (4,5-6,2%) и извоза (7,6-8%), што би имало утицај на продубљивање дефицита на текућем рачуну БиХ. У периоду 2015 - 2017. година дефицит текућег рачуна тако би биљежио скромнији раст (2,8-4,3%) у односу на 2014. годину, а већ од 2018. године дошло би до повећања раста дефицита текућег рачуна за око 9,5%. Очекује се да би финансирање дефицита текућег рачуна било у великој мјери омогућено приливима финансијских средстава из иностранства (кроз социјалне бенефиције и дознаке грађана из иностранства, директне стране инвестиције и ставке - осталих инвестиција).

Табела 1.5: Пројекције кретања дефицита текућег рачуна БиХ за период 2014 - 2018. година

Изражено у милионима КМ	2014	2015	2016	2017	2018
ТЕКУЋИ РАЧУН	-2.064	-2.121	-2.213	-2.278	-2.495
1. УВОЗ	15.532	16.491	17.242	18.020	18.964
2. ИЗВОЗ	9.256	10.008	10.799	11.677	12.628
3. ТЕКУЋИ ТРАНСФЕРИ	4.212	4.362	4.230	4.065	3.840
4. КАПИТАЛНИ РАЧУН	516	531	542	558	575

²⁹ Извор: ЦББиХ, подаци о иностраној активи и пасиви комерцијалних банака у БиХ.

У процентима (%) БДП-а	2014	2015	2016	2017	2018
ТЕКУЋИ РАЧУН	-7,4	-7,5	-7,6	-7,6	-8
1. УВОЗ	53	54,5	54,5	53,9	53,4
2. ИЗВОЗ	30,7	32,0	33,0	33,7	34,2
3. ТЕКУЋИ ТРАНСФЕРИ	14,9	15,0	13,9	12,6	11,2

Извор: Пројекције ДЕП-а

СПОЉНА ТРГОВИНА

Дешавања у 2014. години

Временске непогоде и поплаве које су током маја 2014. године захватиле БиХ са једне стране, те скроман економски раст главних трговинских партнера (слаба извозна тражња) и низак ниво свјетских цијена роба са друге стране у великој мјери одредили су ниво и кретање спољнотрговинске робне размјене са свијетом. Упркос овим изазовима, БиХ је током 2014. године остварила повећање укупне робне размјене са свијетом у односу на претходну годину. Ово повећање робне размјене током 2014. године посљедица истовременог раста извоза и увоза роба, с тим да је стопа раста увоза усљед раста домаће тражње била двоструко виша у односу на извоз. У завршници, ово је довело смањења покривености увоза извозом, повећања дефицита, а спољнотрговинска робна размјена имала је негативан допринос у економском расту БиХ током 2014. године.

Током 2014. бх. извоз био је изложен великим домаћим (мајске поплаве) и спољним (неповољно међународно окружење) изазовима. Упркос томе остварен је реални раст укупног извоза роба и услуга од 3,8%. Потребно је такође истаћи да су кретања извоза роба и извоза услуга била подједнака, са оствареним стопама раста од 3,9%, односно 3,8%.³⁰ Највећи допринос расту извоза остварен је у категорији интермедијарних производа који традиционално имају највећу заступљеност од око 38% и самим тим имају највећи утицај на кретање бх. извоза. У оквиру ове категорије класификоване су традиционално извозне индустрије базних метала, дрвних и хемијских производа. Иако капитални производи у укупном бх. извозу имају учешће од око 14%, током 2014. године у овој категорији производа остварен је значајан напредак у односу на претходну годину. Ово повећање извоза капиталних производа током 2014. године остварено је захваљујући двоцифреним стопама раста извоза машина и апарата те аутомобилских компоненти у оквиру који најважнију улогу имају дијелови сједала (ауто пресвлаке). Позитиван допринос расту бх. извоза током 2014. године остварен је и у категоријама трајних и нетрајних производа за широку потрошњу, у оквиру којих су највише стопе раста остварене у производњи обуће и намјештаја. С друге стране, током 2014. године најзначајнија смањења, извоза односно негативан допринос расту бх. извоза остварена су у категорији алуминијума, прехранбених производа те електричне енергије.

Током 2014. године у Босни и Херцеговини регистрован је реални раст укупног увоза роба и услуга од 8,2% у односу на претходну годину. Јачање домаће тражње од 2,8% (раст финалне потрошње и инвестиција) резултирало је реалним повећањем увоза роба од 8,2%, док је увоз услуга током 2014. године остварио нешто вишу стопу раста од 8,8%. Највеће повећање бх. увоза током 2014. године остварено је у категорији капиталних производа, прије свега због повећања укупних инвестиција. Позитиван допринос расту бх. увоза остварен је и у свим осталим категоријама увоза осим енергије. Смањење увоза енергената у БиХ оквиру које најзначајнији удио имају сирова нафта и деривати нафте се посљедица је пада производње нафте и драстичног пада цијне нафте на свјетском тржишту у односу на претходну годину.

Претпоставке кретања спољне трговине БиХ за период 2015 - 2018. године

Тренутно расположиви краткорочни индикатори указују на јачање пословне активности у земљама ЕУ, док се према пројекцијама ДГ ЕЦФИН-а из фебруара за 2015. године у земљама еврозоне очекује

³⁰ Централна банка Босне и Херцеговине, подаци из платног биланса за 4. квартал 2014. године.

економски раст од 1,3% у односу на претходну годину. Према извјештају ДГ ЕЦФИН-а, низак ниво цијена нафте, депрецијација евра и квантитативне олакшице - *Extended Asset Purchase Programme* од стране ЕЦБ-а те Европски инвестициони план – *EU Investment Plan* представљаће главне механизме за повећање економске активности и интензивирање спољнотрговинске размјене како унутар ЕУ тако и са трећим земљама.³¹ Очекује се да би ове мјере требале имати позитивне импликације на спољнотрговинску размјену у региону. Ово јачање извозне тражње током 2015. године требало би резултирати повећањем спољнотрговинске робне размјене у БиХ. Очекује се да би оснажена извозна тражња требала резултирати повећањем производње у прерађивачкој индустрији што би у завршници резултирало повећањем реалног раста бх. извоза роба и услуга од 6,8% у 2015. године.³² Осим прерађивачке индустрије, током 2015. године позитиван допринос расту извоза очекује се и у сектору за производњу електричне енергије, гдје се усљед побољшања производње очекује повећање извоза од око 10%. С друге стране, очекивани раст приватне потрошње и инвестиција, те интензивирање економских активности требало би резултирати реалним повећањем увоза роба и услуга од 5,7% у односу на претходну годину. У завршници ово би требало резултирати благим растом спољнотрговинског дефицита од око 4,2%, док би покривеност увоза извозом била благо побољшана на око 58,8%.

За период 2016 - 2018. година предвиђа се стабилизација економских прилика и нешто сигурнији економски раст, праћен растом како домаће тако и иностране тражње за робама. Наведени раст би требао резултирати повећањем спољнотрговинске размјене нешто вишим стопама раста извоза роба у односу на увоз. Носилац бх. извоза у овом периоду би требале бити традиционално извозне гране бх. прерађивачке индустрије (базни метали, дрвопрерађивачка индустрија и производња намјештаја те производња ауто компоненти). Имајући у виду значај сектора за производње електричне енергије у структури бх. извоза, као и планирано пуштање у погон нових производних капацитета у оквиру овог сектора може се очекивати значајнији допринос расту укупног бх. извоза. Очекиване стопе реалног раста извоза роба и услуга у периоду 2016 - 2018. године износиле би 6,0%; 5,4%; 4,7% респективно. Са друге стране, раст домаће тражње праћен порастом запослених и њихових примања довео би до раста увоза роба. Стопе реалног раста увоза роба и услуга у периоду 2016 - 2018. године би биле 4,0%; 3,5%; 3,2% респективно. Тако се у посматраном периоду усљед нешто бржег раста извоза и повећања његовог удјела у БДП-у у односу на увоз може очекивати стабилизација спољнотрговинског дефицита и нешто боља покривеност увоза извозом на дужи рок.

Ризици

Претходно наведена кретања могу се очекивати уколико се не деси неки од следећих догађаја: турбуленција у функционисању економија главних трговинских партнера БиХ, нагло повећање извозних и увозних цијена главних робних категорија извоза и увоза, смањење индустријске производње, инвестиција, потрошње, али и нових елементарних непогода, или било чега другог што би утицало на погоршање спољнотрговинске размјене.

СТРАНА ДИРЕКТНА УЛАГАЊА

Према ЦББиХ, директна страна улагања су након девет мјесеци 2014. године износила 554,5 мил. КМ (чиме је већ готово достигнут пројектовани износ од 600 милиона за 2014. годину), што је више за 20% у односу на исти период претходне године. Као најзначајнија инвестиција обухваћена овом пројекцијом је улагање од стране ЕФТ групе за изградњу ТЕ Станари и проширење постојећег рудника (преко 105 мил. КМ у првих 9 мјесеци). ЕФТ група је потписала концесионе уговоре за изградњу ТЕ Станари и проширење постојећег рудника (уговор за градњу са Донгфанг електрик корпорацијом). У исто вријеме изградиће се и хидроелектрана ХЕ Улог (уговор са кинеском компанијом Синохидро). Укупна улагања у ове пројекте ће износити 1,2 милијарде КМ до краја 2017.

³¹ European Commission, Directorate –General for Economic and Financial Affairs, "European Economic Forecast", 2015

³² Пројекција ДЕП-а, март 2015.

године. Постојећом динамиком улагања ЕФТ групација обезбиједила би у 2015. години до 300 милиона КМ. У току године није било значајнијих СДУ улагања из процеса приватизације.

Инвестиције у 2015. години у износу 880–940 милиона КМ. Гледајући позитивни тренд повећања СДУ из прошле године, уз даљње јачање економског раста, у земљама региона улагања би могла бити и нешто већа уколико би отпочела реализација најављених енергетских пројеката у Термоелектране - Топлане Зеница (укупне вриједности 500 милиона КМ) и ТЕ Угљевик 3 (укупне вриједности од преку 1 милијарду КМ). КТГ Зеница је још у јулу 2013. године потписала уговор са кинеском компанијом СЕПЦО III за изградњу Термоелектране - Топлане Зеница. СЕПЦО III би требао по систему кључ у руке завршити ТО-ТЕ Зеница у року од 29 мјесеци уз укупно планирано улагање у пројекат око 500 милиона. У РС-у је планиран почетак изградње ТЕ Угљевик 3 у укупном износу од око 1,4 милијарде КМ у периоду од 3-4 године и послови би се требали изводити преко формираног заједничког предузећа Комсар енерџи РС, у коме је власник 90% Комсар енерџи лтд., а 10% Рудник и Термоелектрана Угљевик. Потписан је уговор за градњу са кинеском China Power Engineering Consulting Group Corporation (ЦПЕЦЦ), док ће, према плану, комплетним процесом изградње у технолошком и техничком смислу руководити америчка фирма Black and Veatch. До сада је у студије изводљивости, припремне радове и добијање дозвола уложено око 63 милиона КМ, мада су евидентна кашњења са почетком изградње главног објекта. Тиме би улагања у електроенергетски сектор укупном износу могла достићи 690 милиона КМ у 2015. години. Према усвојеном плану приватизације за 2015. годину, у Федерацији БиХ планирана је продаја дијела државног капитала у фирмама (према књиговодственој вриједности 770 мил КМ). Према досадашњем негативном искуству, у неуспјелим продајама понуђених фирми не могу се очекивати значајнија улагања СДУ у од стране страних улагача.

Директна страна улагања у 2016. години би била од 980-1.080 милиона КМ. Поред улагања у електроенергетски сектор, значајнија страна средства би могла донијети улагања у аутопутеве. У плану је изградња дијела аутопута на релацији Добој Југ – Жепче, гдје би се на бази концесије (по систему Д-Б, Desing an build) могла обезбиједити потребна средства у укупном износу од око 380 милиона евра, која би се сукцесивно у складу са изградњом дионица пута уплаћивала у наредном периоду. Такође је планирана изградња дијела аутопута Добој – Вукосавље, гдје би потребна средства у износу од око 350 милиона евра била обезбијеђена на принципу јавног приватног партнерства. Тиме би ДСУ на годишњем нивоу од улагања у ове дионице аутопутева могла износити од 100 до 200 милиона евра.

Директна страна улагања у 2017. години би била од 940 милиона–1.040 милиона КМ. Поред наставка улагања у електроенергетске објекте и дионице аутопутева (у електро енергетски сектор 440 милиона, а у аутопутеве 200 милиона КМ) као интересантан могуће изводив пројекат појављује се улагање у Творницу цемента Бановићи укупне вриједности око 400 мил. КМ. Студија изводљивости показује минималне трошкове транспорта улазних сировина које би биле обезбијеђене из термоелектране и рудника као нуспродукт процеса сагоријевања угља богатог лапором потребним за производњу цемента. Поред ниских трошкова сировинских компоненти као нуспродуката термоелектране, за производњу цемента био би обезбијеђен и висококалорични угаљ из рудника као уз већ постојећу путну и електроенергетску инфраструктуру. Ако би се према плану на вријеме пронашао стратешки партнер, изградња би била завршена до краја 2017. године, тј. почетком 2018. године.

Директна страна улагања у 2018. години би била од 910-1010 милиона КМ. Улагања у електроенергетски сектор су до 310 милиона КМ, уз наставак улагања у изградњу путева. Потребно је напоменути да приликом израде пројекције није узета у обзир реализација пројекта изградње електроенергетског система ХЕС Горња Дрина (раскинут је уговор о стратешком партнерству између Електропривреде РС и њемачке компаније RWE-Innogy уз процијењену вриједност пројекта 460 мил. евра). Није узето у обзир ни улагање у пројекат ХЕС Доња Дрина. До сада је потписан споразум Владе РС и америчке компаније НГП за истраживање и израду студије изводљивости хидропотенцијала

доњег слива ријеке Дрине (ХЕС Доња Дрина са хидроелектранама Козлук, Дрина 1, Дрина 2 и Дрина 3 укупне инсталисане снаге 365 MW, чија би укупна вриједности инвестиције износила 1,3 милијарде евра). Такође постоји могућност почетка пројекта изградње ТЕ Какањ Блок 8.

Ризици

Према постојећим процјенама, ризик би се највише одразио на смањена улагања у електроенергетски сектор уз престанак улагања у нафтни сектор, те незаинтересованост страних улагача при провођењу процеса приватизације преосталог држаног капитала. Још увијек су упитни проналазак стратешког партнера и начини финансирања у неодложном процесу реконструкције електроенергетског система ФБиХ за ТО-ТЕ Зеница ТЕ Какањ те стратешких партнера за пројекте ХЕС Горња Дрина и ХЕС Средња Дрина. Према најновијим подацима, доведена је у питање градња ТЕ Угљевик 3 због (како се наводи) превисоке цене за експропијацију земљишта будућих копова, али и дубине на којој се налазе резерве угља. Још нису пронађени партнери, односно концесионар за изградњу дионица аутопута на Коридору 5ц. Поред смањеног интересовања страних партнера због недостатка финансијских средстава (најчешће кредитних), као препрека би се могла појавити и могућа смањена потреба за електричном енергијом у региону узрокована смањеном економском активношћу, односно узрокована ниска цијена електричне енергије. Процес приватизације у БиХ може такође је под знаком питања, те се може очекивати да фирме која је према плану приватизације попут Босналијека д.д. Сарајево, Енергопетрола д.д. Сарајево, Хидроградње д.д., Шипад експорт-импорта д.д. Сарајево не пронађу заинтересоване купце. Смањење директног улагање би се такође манифестовало и кроз смањење улагања и у остале секторе у односу на досадашњи просјек.

2. ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА ЗА ПЕРИОД 2015 - 2018. ГОДИНА

ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

Претпоставке

Ревидиране пројекције прихода од индиректних пореза за период од 2015. до 2018. године базиране су на следећим поставкама:

- прогнозама макроекономских показатеља Дирекције за економско планирање (ДЕП) за поменути период, март 2015;
- наставку хармонизације акциза на цигарете са стандардима ЕУ и усклађивању акциза на резани дуван са растом акциза на цигарете³³;
- ефектима примјене Споразума³⁴ о слободној трговини између БиХ и ЕФТА³⁵;
- текућим трендовима у наплати прихода од индиректних пореза.

Политика акциза на дуван у периоду 2015 - 2018. година подразумијева континуирано годишње повећање специфичне акцизе на цигарете у висини од 0,15 КМ/паклици и усклађивање специфичне акцизе на дуван за пушење са растом минималне акцизе на цигарете. За потребе израде пројекција примијењене су следеће стопе специфичне акцизе на дуван за пушење:

- 2015: акциза у висини од 80 КМ/кг, у складу са Одлуком Управног одбора УИО³⁶;

³³ Измјене Закона о акцизима, у примјени од 1.8.2014. („Службени гласник БиХ“ бр. 49/14)

³⁴ „Службени гласник БиХ – међународни уговори“ бр. 18/14.

³⁵ Чланице ЕФТА су: Швицарска, Исланд, Норвешка и Лихтенштајн.

³⁶ Одлука од 26.9.2015. („Службени гласник БиХ“ бр. 80/14).

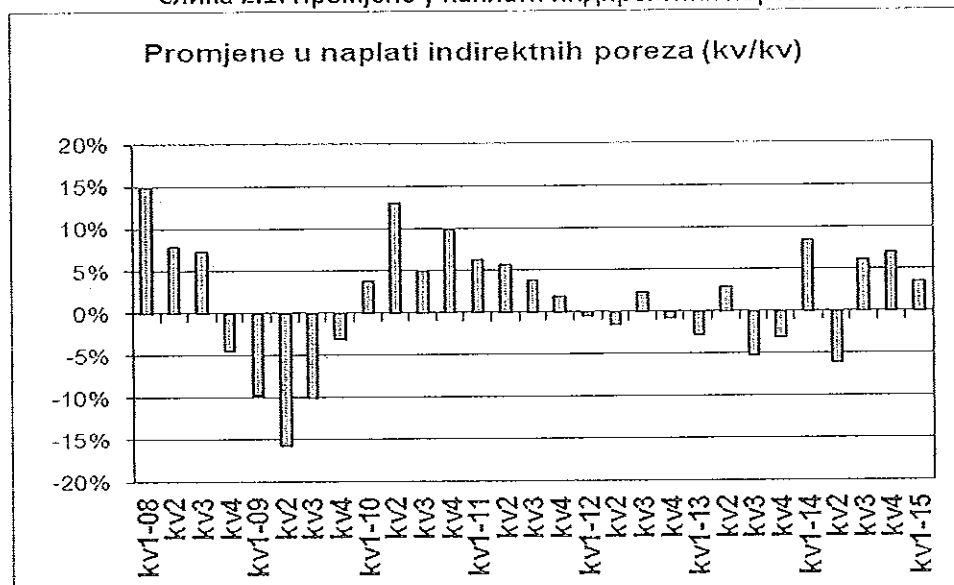
- 2016-2018: 80% минималне акцизе на цигарете израчунате према методологији која је прописана Законом, полазећи од претпоставке преваљивања новог акцизног терета у цијелости на купца.

Текући трендови наплате

Након снажног раста наплате прихода у децембру 2014. године, која је у значајној мјери утицала на остварење високог суфицита од 183 мил. КМ и раста од 3,7% у односу на 2013. годину, почетак 2015. године обиљежен је лошијим учинком, углавном због пада наплате ПДВ-а. То је и било очекивано с обзиром на пренос дијела поврата који су се односили на уплате ПДВ-а по основу инвестиција и увоза крајем прошле године. Опоравак наплате прихода забиљежен је већ у фебруару, мада је то било недовољно да би се на нивоу два мјесеца остварио позитиван раст. Позитивна кретања су се наставила и у марту 2015. у наплати свих главних врста прихода од индиректних пореза. Бруто наплата је повећана за 37,6 мил. КМ, што представља повећање од 8,3% у односу на март 2014. Први пут након годину дана континуираног раста исплате поврата индиректних пореза су смањене за 1,2%. Све то је резултирало растом нето наплате прихода од 38,7 мил КМ, односно 10,5%.

Захваљујући снажном расту наплате прихода у марту кумулативна бруто наплата у првом кварталу је прешла у зону позитивног раста од 3,4%. Међутим, повећане исплате поврата од 5% у првом кварталу у односу на исти квартал 2014. године утицале су на нешто нижи раст нето наплате од 3,1%. Квартална кретања укупне наплате индиректних пореза указују на раст наплате прихода од индиректних пореза у првом кварталу, што уједно представља наставак позитивних трендова из другог полугодишта 2014 (слика 2.1).

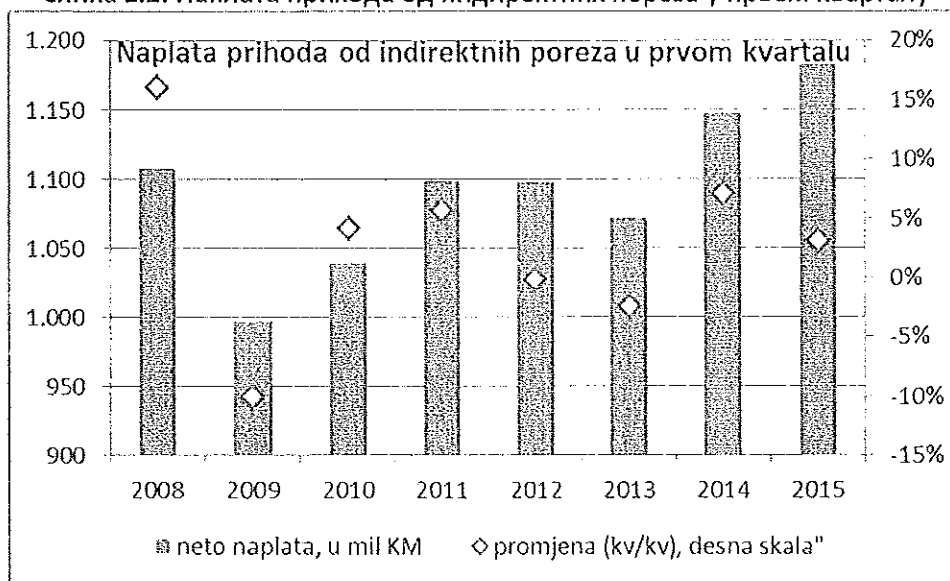
Слика 2.1: Промјене у наплати индиректних пореза

Извор: ОМА УИО

Поређење наплате прихода од индиректних пореза у првом кварталу 2015. у односу на први квартал претходне године указује на закључак да је наплата прихода од индиректних пореза у номиналном износу била најуспјешнија од успостављања УИО (Слика 2.2).

Слика 2.2: Наплата прихода од индиректних пореза у првом кварталу

Извор: ОМА УИО

У марту 2015. је забиљежен снажан раст код свих главних група прихода, што се, заједно са позитивним кретањима у фебруару, одразило и на кумулативну наплату. Посматрано по врстама прихода, највећи раст у првом кварталу 2015. године је забиљежен код акциза и путарине, укупно 31,1 мил. КМ, те код прихода од царина 5,8 мил. КМ, док је код ПДВ-а забиљежен пад прихода од 22,3 мил. КМ³⁷.

Царине

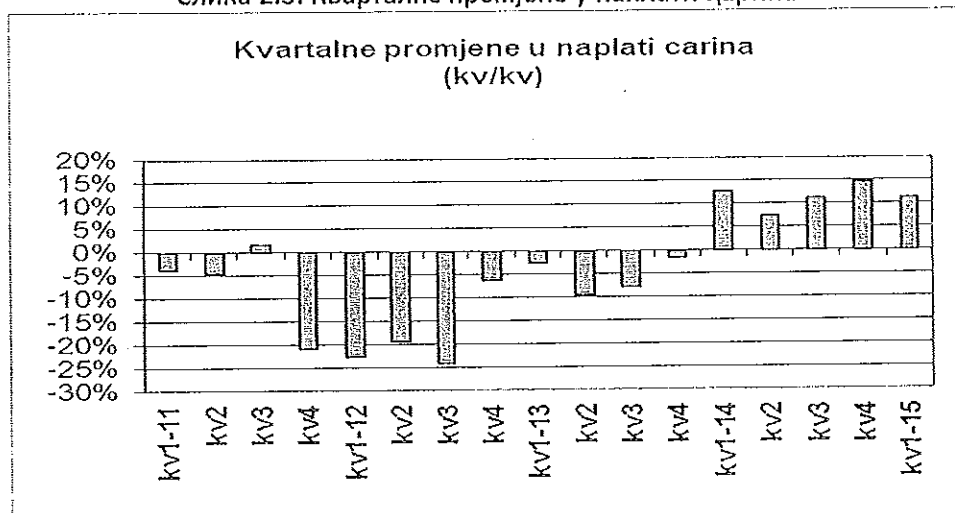
Позитивна кретања код наплате прихода од царина су обиљежила цијелу фискалну 2014. годину. Разлог за то је био снажан раст увоза из Кине³⁸, углавном за потребе ТЕ Станари. Први квартал 2015. године је донио наставак позитивних трендова из прошле године. Минималан раст прихода од царина у том периоду кретао се око 8,4%, а максималан од 13,8% је забиљежен у марту 2015, захваљујући расту увоза из Кине³⁹, али и неких других земаља (нпр. САД). Квартална поређења показују стабилност прихода од царина већ пети квартал заредом (слика 2.3). Иако је од 1.1.2015. године у примјени Споразум о бесцаринској робној размјени са ЕФТА-ом, због малог пондера земаља чланица ЕФТА у укупном увозу БиХ смањење царина није могло у већој мјери угрозити високу наплату прихода од царина.

³⁷ Према прелиминарном извјештају, евидентирано је и 23,7 мил КМ прихода који се нису могли ускладити са пријавама и декларацијама, па према томе, ни сврстати у одређене врсте прихода.

³⁸ Према подацима Агенције за статистику, увоз из Кине у 2014 је повећан за 48,7%.

³⁹ Према подацима Агенције за статистику, увоз из Кине у периоду јануар – фебруар 2015. је повећан за 8,6%.

Слика 2.3: Кварталне промјене у наплати царина

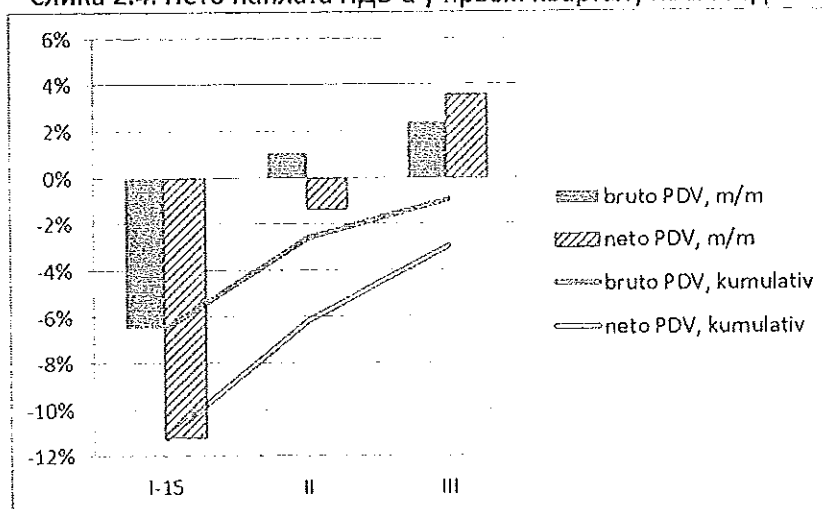

Извор: ОМА УИО

ПДВ

Почетак 2015. године је обиљежен снажним падом нето наплате због кумулативног ефекта пада бруто наплате и раста поврата. Опоравак прихода је наступио већ у фебруару и настављен је у марту, мада недовољно да би се нето наплата помјерила из зоне негативног раста (слика 2.4).

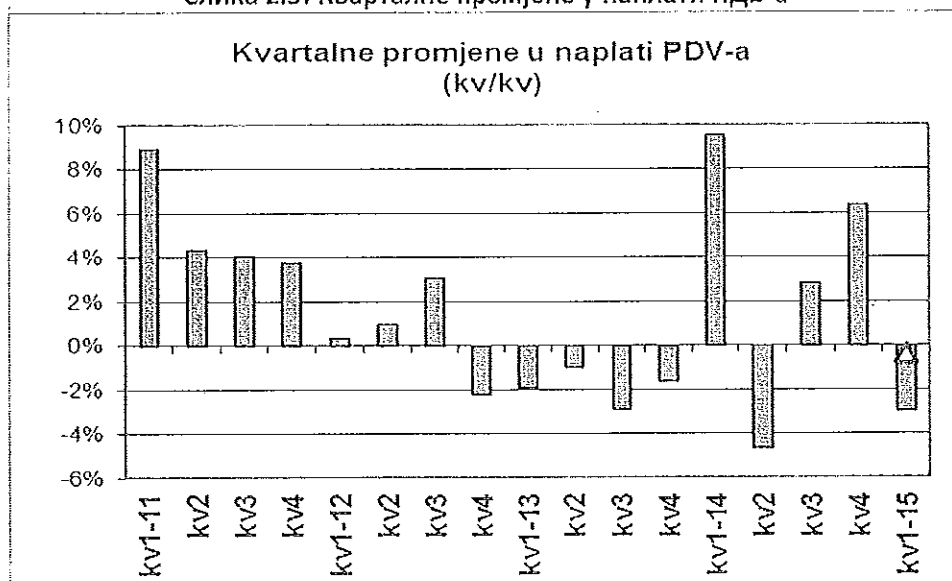
Слика 2.4: Нето наплата ПДВ-а у првом кварталу 2015. године

Извор: ОМА УИО

Након раста ПДВ у трећем и четвртном кварталу 2014. године од 2,8% и 6,3% први квартал 2015. године је донио пад од 3%. С обзиром да се ради о прелиминарном извјештају, те да је на нивоу квартала наплаћено 23,7 мил. КМ неусклађених прихода, од којих се већина односи на ПДВ, након њиховог усклађивања са пријавама и декларацијама у коначном извјештају за март реално је очекивати да кумулативна нето наплата у првом кварталу 2015. достигне нето наплату у истом кварталу 2014. године (слика 2.5 - ознака „Δ“).

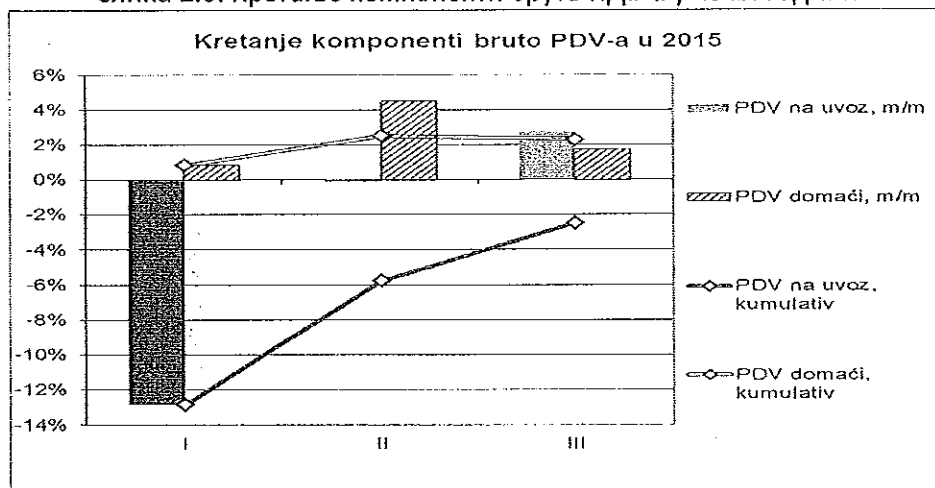
Слика 2.5: Кварталне промјене у наплати ПДВ-а

Извор: ОМА УИО

За разлику од 2014. године која је била карактеристична по високом и стабилном расту ПДВ-а на увоз први квартал 2015. године је започео снажним падом ПДВ-а на увоз. Повећање увоза у марту од 1,37%⁴⁰ није могло у већој мјери побољшати увоз на нивоу квартала, а тиме ни ПДВ-а на увоз, који се задржао у зони негативног раста (слика 2.6). Након раста домаћег ПДВ-а у другом дијелу 2014. године у јануару 2015. године је забиљежена стагнација као посљедица реализације промета из децембра 2014. године. Побољшање трендова је регистровано у фебруару, а задржано је и у марту. Међутим, укључивањем неусклађених ПДВ прихода кумулативни раст домаћег ПДВ-а премашује 7%. Високи раст домаћег ПДВ-а указује на раст економије, приватне потрошње и ефикасности наплате ПДВ-а. На то указује и податак УИО о смањењу салда дуга ПДВ-а по основу пријава за 9 мил. КМ у прва два мјесеца 2015. године.

Слика 2.6: Кретање компоненти бруто ПДВ-а у 2015. години

Извор: ОМА УИО

Просјечна стопа издвајања из бруто ПДВ-а за исплату поврата у првом кварталу 2015. године износила је 26,3%, што је у нивоу кретања из 2014, али знатно више него претходних година.

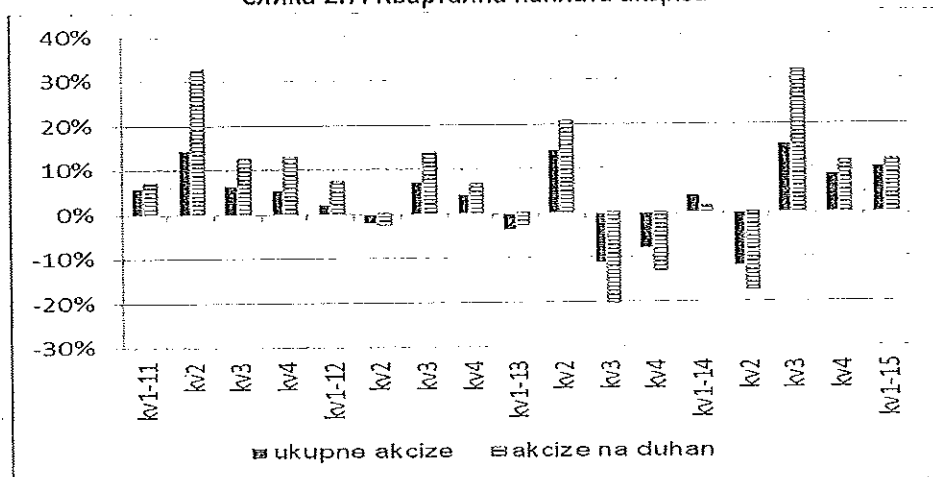
⁴⁰ Извор: Прелиминарни подаци УИО.

Максимални удио поврата је остварен у јануару од 27,7%, што је историјски максимум у јануару од успостављања УИО.

Акцизе и путарина

У мјесецу марту 2015. године настављени су позитивни трендови у наплати прихода од акциза из претходна два мјесеца. Наплата прихода од акциза у марту 2015. године је у цјелини позитивна, осим код акциза на безалкохолна пића. Највећи раст је забиљежен код акциза на алкохол и алкохолна пића, те акциза на домаће деривате нафте. Поређења кварталне наплате показују да стабилан позитиван тренд наплате траје три посљедња квартала, с тим да је раст укупних акциза у првом кварталу у узлазном тренду (слика 2.7).

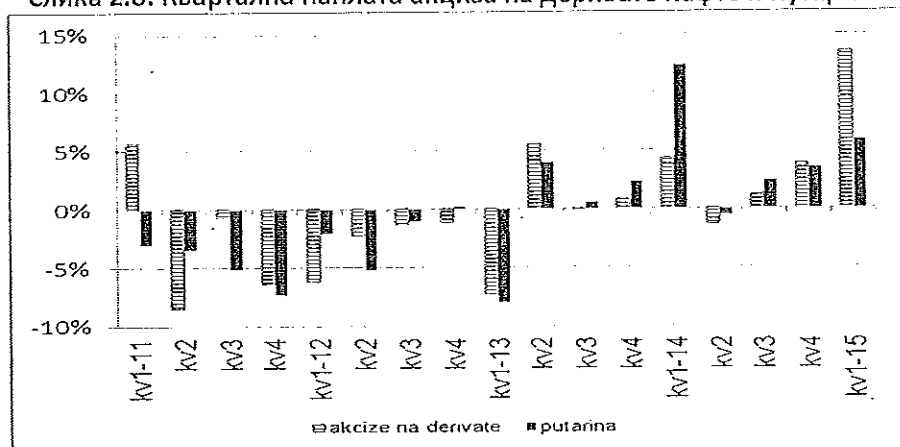
Слика 2.7: Квартална наплата акциза

Извор: ОМА УИО

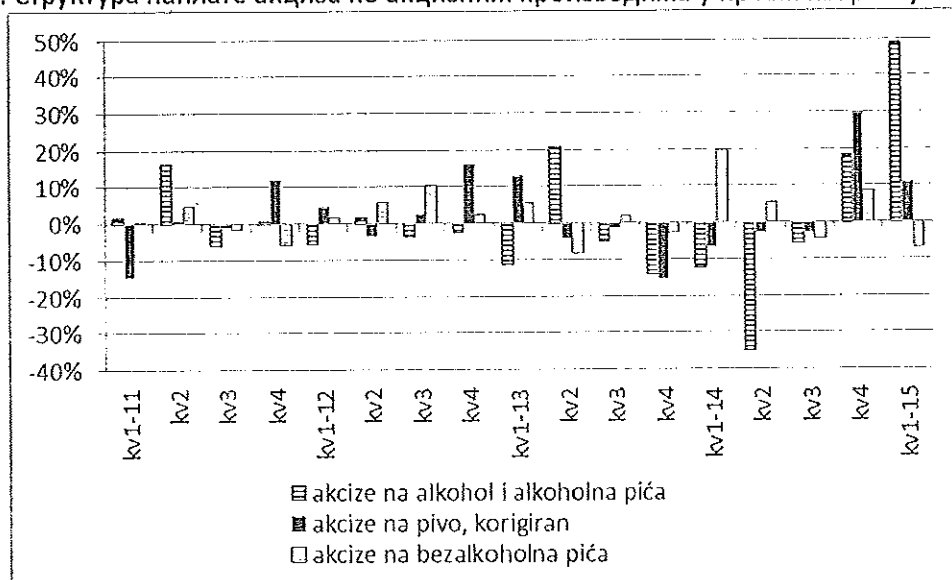
Након четири лоша квартала (друго полугодиште 2013. и прво полугодиште 2014.) нове мјере опорезивања дувана су донијеле снажан раст прихода од акциза на цигарете (слика 2.7). Раст акциза на дуван у првом кварталу 2015. је висок и стабилан, у нивоу раста из четвртог квартала 2014. Због повећања акциза на резани дуван, потрошња резаног дувана је драстично смањена, док је, с друге стране, порасла потрошња цигарета, мјерена бројем акцизних маркица. Раст акциза на дуван дијелом је резултат и плаћања разлике акцизе на залихе резаног дувана на дан 1.1.2015. године. Континуирани раст у три посљедња квартала је забиљежен и код акциза на деривате нафте и путарине (слика 2.8). Разлози могу бити раст економије и потрошње због значајног пада цијена на тржишту. Први квартал 2015. године донио је опоравак наплате прихода од акциза на кафу након претходна два лоша квартала.

Слика 2.8: Квартална наплата акциза на деривате нафте и путарине

Извор: ОМА УИО

Слика 2.9: Структура наплате акциза по акцизним производима у првом кварталу 2015. године

Извор: ОМА УИО

Анализа структуре акциза по акцизним производима наплаћених у првом кварталу показује да је раст забиљежен код акциза на алкохол и алкохолна пића, што представља наставак позитивних трендова из четвртог квартала 2014. Међутим, акцизе на безалкохолна пића биљеже пад у првом кварталу (слика 2.9).

Стварни подаци показују пад прихода од акциза на пиво у првом кварталу од 33,8%. С обзиром да основица за поређење из 2014. укључује наплату старог дуга по основу акциза на пиво, реалнија слика текућих трендова прихода од акциза се може добити искључивањем дуга из основице. Након корекције основице за поређење, приходи од акциза биљеже раст на нивоу квартала од 10,4%.

Увођење диференциране стопе акцизе на пиво⁴¹ довело је до раста опорезоване потрошње домаћег пива у првом кварталу 2015. од 5%, док је код потрошње увозног пива регистровано смањење од 8,8% у односу на први квартал 2014⁴². Укупно смањење потрошње пива у првом кварталу износи 4,2%. Међутим, смањење количина увозног пива у промету компензовано је супституцијом домаћим брендovима само је у висини од 29%. Разлози за то могу бити одустајање потрошача од конзумирања пива без обзира на бренд или, што је вјероватније, јачање црног тржишта увозног пива као посљедица повећања акциза. У том случају осим прихода од акциза изгубљен је и припадајући ПДВ. Без обзира на смањење количина због примјене више стопе акцизе на увезено пиво наплаћено је 14% више прихода од акциза него у истом периоду 2014. године, док је код домаћег пива наплаћено 65% мање прихода од акциза. Реалнија слика кретања домаће акцизе на пиво може се добити искључивањем наплате дугова по основу акциза на пиво из основице за поређење. Након корекције основице, израчун показује да је наплата акцизе на домаће пиво у првом кварталу 2015. године порасла за 5%.

Пројекције прихода од индиректних пореза

⁴¹ Измјене Закона о акцизима, у примјени од 1.9.2014. („Службени гласник БиХ“ бр. 60/14)

⁴² Одјељење је у ранијим пројекцијама прихода од акциза на пиво претпоставило да ће увођење диференциране стопе на пиво произвести повећање потрошње домаћег пива за 10% и смањење потрошње увозног пива за 10% (постотак укључује и порезну евазију).

На основу трендова наплате прихода, годишњих макроекономских пројекција и процјена ефеката измјене Закона о акцизама и примјене Споразума о слободној трговини између БиХ и ЕФТА-е, процијењена нето наплата прихода од индиректних пореза за 2015. годину износи 5.229,8 мил. КМ, што је за 3,2% више него у 2014. години.

Наплата прихода од ПДВ-а у првом кварталу 2015. године под утицајем је преноса дијела поврата ПДВ-а који су се односили на уплате ПДВ-а крајем прошле године. У дијелу о текућим трендовима наплате закључује се да, након укључивања дијела неусклађених прихода, наплата домаћег ПДВ-а указује, између осталог, и на раст потрошње на почетку године. Са друге стране, наплата ПДВ-а на увоз на почетку године је мање оптимистична од пројектованих кретања макроекономских показатеља. Обзиром на пројектоване стопе раста увоза на нивоу године (ДЕП), у наредном периоду очекује се раст прихода од увозног ПДВ-а. Пројекција раста укупних нето прихода од ПДВ-а за 2015. годину износи 1,9% и нешто је испод пројектованог раста потрошње.

Споразум о слободној трговини између БиХ и ЕФТА подразумева фазно укидање царина и осталих намета са фискалним учинком на увоз из чланица ЕФТА у периоду од дана ступања на снагу до 2018. Увоз из чланица ЕФТА у 2014. години представљао је само 0,6% увоза БиХ⁴³. Међутим, имајући у виду да се царине углавном наплаћују на увоз из трећих земаља, удио наплаћених царина из чланица ЕФТА у приходима од царина износио је 3,3%. У складу са динамиком предвиђеном одредбама Споразума, ефекти укидања царина испољиће се у највећем дијелу на смањење царина у 2015.г., а остатак у наредне двије године. Упркос томе, на основу текућих трендова наплате и пројекција увоза, очекује се снажна стопа раста царина за 2015. годину од 7,4%.

Измјене Закона о акцизама у подручју опорезивања дувана произвеле су гомилање резаног дувана пред ступање на снагу (1.8.2014). У мјесецима након ступања на снагу измјена Закона количина резаног дувана стављеног у промет се смањила, првенствено због великих залиха резаног дувана и драстичног повећања акциза на резани дуван. Према очекивањима, смањење јаза између опорезивања резаног дувана и цигарета потакнуло је миграцију потрошача са тржишта резаног дувана на тржиште цигарета, што је резултирало повећањем количина и вриједности цигарета стављених у промет и повећаним приходима. У периоду до августа 2014. године наплаћено је 13 мил. КМ акциза мање него у истом периоду 2013., док је од августа наплаћено 43 мил. КМ акциза више него у истом периоду 2013. Позитивни трендови на тржишту дувана, у смислу растуће супституције потрошње резаног дувана потрошњом цигарета настављени су и у првом кварталу 2015. године, с тим да је евидентно и значајно повећање вриједности тржишта цигарета, много више у односу на супституцију резаног дувана. Претпостављајући да ће се трендови из првог квартала задржати до краја године, у 2015. години очекује се повећање прихода од акциза на духан од 7%.

Ефекти увођења диференцираних стопа на пиво требају се испољити у првих осам мјесеци 2015. године, с обзиром да су измјене Закона ступиле на снагу тек 1.9.2014. године. Ипак, очекује се негативан раст прихода у 2015. години, с обзиром на високу основицу за поређење из 2015. године, која укључује наплату старих дугова, а у осталим годинама постепен раст у складу са пројекцијама потрошње (табела 2.1).

Табела 2.1: Ефекти увођења диференцираних стопа на пиво

2015.	2016.	2017.	2018.
-3,5%	0,9%	1,9%	2,2%

Извор: ОМА УИО

Пројекције осталих категорија акциза израђене су на основу трендова наплате и пројекција реалних макроекономских показатеља (БДП, потрошња). Осим дувана, значајан допринос расту акциза потиче од акциза на деривате нафте. Пад цијена нафте донио је раст потрошње и велике стопе раста

⁴³ Извор: Агенција за статистику БиХ, www.bhas.ba

акциза на деривате на почетку године. С обзиром на ситуацију на свјетском тржишту нафте очекује се наставак трендова из првог квартала, али уз одређено успоравање. Снажна стопа раста пројектована је код акциза на алкохол, али због малог пондера ових прихода, то не може донијети значајнији раст индиректних пореза.

Пројекција прихода од путарине у износу од 303,9 мил. КМ такође је заснована на текућим трендовима наплате и процјенама реалних макроекономских показатеља.

Табела 2.2: Пројекције прихода од индиректних пореза за период 2015 - 2018. година

Врста прихода (нето)	у мил. КМ					стопа раста			
	2014	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
ПДВ	3.207,8	3.268,1	3.348,2	3.457,0	3.570,1	1,9%	2,5%	3,2%	3,3%
Акцизе	1.307,5	1.381,1	1.432,1	1.490,4	1.550,6	5,6%	3,7%	4,1%	4,0%
Царине	235,4	252,7	264,3	276,2	290,6	7,4%	4,6%	4,5%	5,2%
Путарина	294,3	303,9	313,6	324,9	339,2	3,3%	3,2%	3,6%	4,4%
Остало	24,0	24,0	24,0	24,2	24,4	0,0%	0,0%	0,8%	0,8%
УКУПНО	5.069,0	5.229,8	5.382,2	5.572,7	5.774,9	3,2%	2,9%	3,5%	3,6%
Путарина (0,10 КМ/л)	-117,7	-121,6	-125,5	-130,0	-135,7	3,3%	3,2%	3,6%	4,4%
СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	4.951,3	5.108,2	5.256,7	5.442,8	5.639,2	3,2%	2,9%	3,5%	3,6%

Извор: ОМА УИО

Пројекција прихода у периоду од 2016. до 2018. године заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима за наведени период, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2015. годину, те ефектима измјена политика у области царина и акциза на дуван.

Пројекције раста прихода од ПДВ-а нешто су испод пројектованих стопа раста потрошње. Пројекције акциза на деривате и путарина прате пројектоване стопе реалног раста БДП-а.

Пројекције акциза на дуван у периоду 2016 - 2018. година подразумевају годишње повећање специфичне акцизе на цигарете од 0,15 КМ/паклици, уз преваљивање додатног пореског терета на купца у цијелости. Повећање акцизног оптерећења цигарета довешће до раста просјечне пондерисане цијене цигарета, а тиме и специфичне акцизе на резани дуван. Пројекције се темеље на очекивањима да ће вриједност тржишта дувана пратити ДЕП-ове пројекције потрошње у смислу расположивог дохотка за потрошњу, мада не истим темпом, јер се очекује смањење потрошње због пораста малопродајних цијена дуванских прерађевина. Једни ће одустати од пушења, смањити потрошњу или прећи на јефтиније брендове или резани дуван или ће мигрирати на црно тржиште. Уз наведене претпоставке очекује се да ће раст прихода од акциза у периоду 2016 - 2018. година бити скромнији него у 2015. години са опадајућим трендом (табела 2.3).

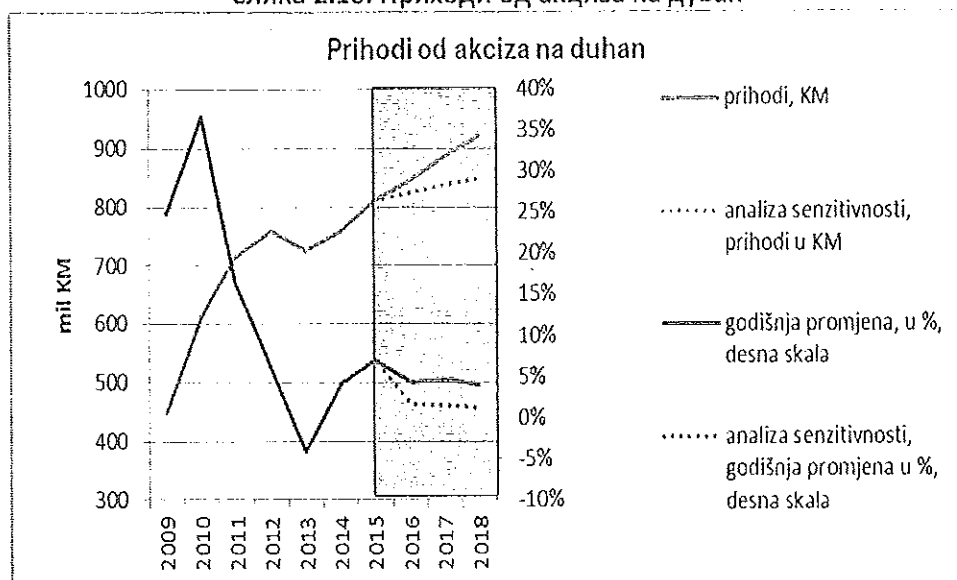
Табела 2.3: Раст прихода од акциза

2015.	2016.	2017.	2018.
7,0%	4,3%	4,6%	4,1%

Извор: ОМА УИО

Разлози за успоравање раста прихода су следећи: (1) иницијални ефекат увођења специфичне акцизе на резани дуван који ће се испољити само у првих седам мјесеци 2015. године; (2) континуирано смањење потрошње дуванских прерађевина као реакција на континуирано повећање акциза и (3) постепено ширење јаза између пореског оптерећења цигарета и резаног дувана, као посљедица примјене методологије за израчун минималне акцизе на цигарете⁴⁴. Бржи раст акциза на цигарете у односу на резани дуван ће поново подстаћи супституцију цигарета резаним дуваном. То ће произвести негативне посљедице по приходе, чији ефекат зависи о томе да ли ће потрошачи прећи на брендирани опорезовани резани дуван (губитак разлике акциза и ПДВ-а у односу на порезе на јефтиније цигарете) или ће мигрирати на црно тржиште дувана (потпуни губитак акциза и ПДВ). Наведени темпо раста прихода може бити и знатно скромнији уколико изостану снажније контролне и оперативне мјере против пореске евазије и дисторзија на тржишту дувана, те уколико су ДЕП-ове пројекције потрошње прецизиране. У том случају раст прихода ће бити минималан, у оквирима вриједности тржишта и иницијалних ефеката из 2015. године, те под утицајем темпа раста акцизног оптерећења (слика 2.10 – линија “анализа сензитивности”).

Слика 2.10: Приходи од акциза на дуван

Извор: ОМА УИО

Разлике у односу на претходне пројекције

Разлике пројекција у односу на пројекције израђене у октобру 2014. године приказане су у табели 2.4.

Табела 2.4: Разлика у односу на пројекције из октобра 2014. године

Разлика у односу на пројекције из октобра 2014. године (у мил КМ)	Извршење	Пројекција			
	2014	2015	2016	2017	
ПДВ	34,5	29,6	45,0	72,0	
Акцизе	14,4	63,8	95,2	130,3	
Царине	6,3	16,1	21,3	25,0	

⁴⁴ Референтни периоду за израчун просјечне пондерисане цијене цигарета који обухвата двије фискалне године, умјесто једне као што је то у ЕУ.

Путарина	1,1	0,8	-1,6	-4,2
Остало	3,5	3,3	3,1	3,1
УКУПНО	59,8	113,6	162,9	226,2

Извор: ОМА УИО

Након снажног раста прихода на крају прошле године, пројекција прихода из октобра за 2014. годину пребачена је за скоро 60 мил. КМ. Највећа разлика односила се на приходе од ПДВ-а (+34,5 мил. КМ), а онда на акцизе (+14,4 мил. КМ). Коригована основица (приходи у 2014. години) један је од значајних разлога корекције пројекција за 2015. годину. Корекција прихода од ПДВ-а за 2015. годину износи +29,6 мил КМ, упркос благом смањењу пројектоване стопе раста потрошње.

За 2015. годину су највише, ипак, кориговане пројекције прихода од акциза (+63,8 мил КМ) и то првенствено акцизе на дукан. Примарни циљ измјена Закона о акцизама у подручју опорезивања дукана је била стабилизација тржишта цигарета, које је за прво полугодиште 2014. у односу на исти период 2013. пало за 14,4% у вриједносном смислу, односно за 21% у количини. Из тог разлога полазиште пројекције акциза на дукан у октобру 2014. за наредну 2015. годину је био опоравак вриједности тржишта цигарета до нивоа из 2013. године. Међутим, нове пореске мјере донијеле су резултате већ у децембру 2014, када је тржиште цигарета достигло вриједност из претходне године, а пад количина је сведен на прихваћивих 8,4%. Први квартал 2015. је донио даље побољшање трендова у свим аспектима (вриједност, количина, приходи), те су биле нужне озбиљније корекције полазних претпоставки, а тиме и пројекција.

Осим дукана, значајно су кориговане акцизе на нафту (+16,4 мил КМ). Корекција је извршена због већег извршења у 2014. од пројектованог (+3,2 мил КМ у односу на октобарске пројекције), али првенствено због снажног тренда раста ових прихода у првом кварталу 2015. године. Пројекције прихода од путарине за 2015. годину нису значајније мијењане. Пројекције за 2016. и 2017. годину значајно су ревидиране навише (табела 2.4).

Ризици по пројекције

С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2016 - 2018. година је подложно следећим ризицима:

- пројекције прихода од индиректних пореза уско су везане за пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а. Свако одступање ових параметара од пројектованих вриједности представља ризик за пројекције прихода;
- слабији економски опоравак главних извозних партнера БиХ (ЕУ, земље ЦЕФТА-е) повећава ниво ризика за остварење макроекономских пројекција, а тиме и пројекција прихода од индиректних пореза у целини;
- спорија санација штета од поплава и слабији прилив финансијске помоћи у односу на очекивања ДЕП-а могу успорити опоравак погођених подручја и ревитализацију пољопривредне и индустријске производње, умањити очекивани раст потрошње и економије и угрозити извршење пројекција наплате прихода;
- инвестиције везане за међународне пројекте доводе до повећања поврата ПДВ-а, док кориштење пројеката финансираних из ИПА фондова у коначници резултира ослобађањем ПДВ-а. Обје дерогације Закона о ПДВ-а узрокују стварање дискрепанце између укупне и опорезиве потрошње. Већи пораст међународних пројеката од очекиваног и поновно укључивање БиХ у ИПА програм, који предвиђа много већа издвајања за БиХ него што је било до сада, може у наредним годинама довести до повећања наведене дискрепанце, а тиме и до мањег извршења прихода од ПДВ-а у односу на пројектовани;
- очекивани ефекти примјене измјена Закона о акцизама у подручју опорезивања дукана могу бити умањени или неутрализовани неефикасним политичким и оперативним мјерама усмјереним на сузбијање пореске евазије, нелегалног увоза дукана и нелегалне производње и продаје цигарета и резаног дукана;
- евентуалне измјене политика у подручју индиректних пореза, нпр. у смислу диференцираних стопа ПДВ-а и акциза (пиво) или повећања путарине које би довело до раста јазу у опорезивању супститута (дизел и лож уље), поред фискалних губитака и макроекономских импликација у смислу дисторзија на тржишту, могу

дестабилизovati постојећи систем ПДВ-а и наплату прихода, умањити ефикасност рада УИО, оптеретити пословне субјекте и значајно повећати ризик од превара.

РАСПОДЈЕЛА ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

Укупни приходи од индиректних пореза у 2016. години које планира наплатити Управа за индиректно опорезивање БиХ, према пројекцијама ОМА, износе 5.382,2 милиона КМ.

Уважавајући постојеће прописе којима се регулише наплата и расподјела прихода, мора се имати у виду да средстава наплаћена по основу путарина представљају намјенска средства која користе дирекције за путеве, односно јавна предузећа за путеве. Планирани приходи по основу путарина износе укупно 125,5 милиона КМ (намјенска путарина за аутопутеве 0,10 КМ/лит деривата нафте), те њиховим искључењем, према процјенама ОМА УИО, за расподјелу у 2016. години остаје износ од 5.256,7 мил. КМ.

Расподјела прихода вршиће се у складу са постојећим законским прописима, а за финансирања институција БиХ у 2016, 2017. и 2018. години са Јединственог рачуна УИО издвојиће се по 750 милиона КМ. Преостали износ прихода од индиректних пореза ће се расподијелити између ентитета и Дистрикта Брчко у складу са законским рјешењима и подзаконским актима које доноси Управни одбор Управе за индиректно опорезивање.

3. ФИСКАЛНИ ЦИЉЕВИ И ФИСКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ У БИХ

Примарни фискални биланс, дефинисан у складу са чланом 1. став /2/ Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини планира се у 2016. години у виду дефицита, у износу од 445,3 мил. КМ или 1,46% пројектованог БДП-а за 2016. годину⁴⁵, од чега:

- институције БиХ планирају дефицит од 58,0 мил. КМ,
- Република Српска планира дефицит од 309,6 мил. КМ,
- Федерација БиХ планира дефицит од 82,7 мил. КМ и
- Брчко Дистрикт планира суфицит од 5,0 мил. КМ.⁴⁶

Уколико додамо и износ непокривеног вишка расхода над приходима, који износи 402,3 мил. КМ или 1,32% пројектованог БДП-а за 2016. годину, и то:

- Република Српска: 251,7 мил. КМ,
- Федерација БиХ: 141,5 мил. КМ и
- Брчко Дистрикт: 9,1 мил. КМ,

закључујемо да укупан планирани дефицит у 2016. години у БиХ износи 847,6 мил. КМ или 2,78% пројектованог БДП-а за 2016. годину.

⁴⁵ Према процјенама ДЕП-а, БДП за 2016. годину у БиХ је пројектован у износу од 30.465 мил. КМ.

⁴⁶ Погледати табеле од 3.2 до 3.6.

НИВО И СТРУКТУРА ЈАВНЕ ПОТРОШЊЕ

Ниво јавних расхода, као удио у БДП-у, у периоду 2016 - 2018. година треба смањивати са циљем да ниво јавних расхода консолидовано на нивоу БиХ буде испод 40% БДП-а.

Табела 3.1: Укупни јавни расходи у БиХ у периоду 2015 - 2018. година (у мил. КМ)

Расходи	2015	2016	2017	2018
Заједничке институције БиХ	950	950	950	950
Федерација БиХ	7.382	7.327	7.358	7.347
Република Српска	4.211	4.081	4.004	3.914
Брчко Дистрикт	197	210	210	210
Укупно расходи (Консолидовано)	12.740	12.568	12.522	12.421
БДП	29.146	30.465	32.188	34.182
заједничке институције БиХ	3,3%	3,1%	3,0%	2,8%
Федерација БиХ	25,3%	24,1%	22,9%	21,5%
Република Српска	14,4%	13,4%	12,4%	11,5%
Брчко Дистрикт	0,7%	0,7%	0,7%	0,6%
Укупно у БДП-у	43,7%	41,3%	38,9%	36,3%

Извор: Рачунице Савјетодавне групе Фискалног савјета БиХ

У периоду 2016 - 2018. година потребно је учинити додатне напоре како би се промијенила структура јавне потрошње у правцу јачања капиталних инвестиција, а на терет смањења текућих расхода.

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД ОКВИРА БУЏЕТА

Структура расхода буџета је илустративна и оквирна, а сваки ниво власти у складу са усвојеним политикама утврђује коначну структуру расхода и прихода у својим ДОБ-овима и годишњим буџетима. У табеларном прегледу оквира буџета (у наставку) дат је консолидовани преглед прихода, расхода, финансирања и примарног биланса за период 2015 - 2018. година, односно преглед за институције БиХ, Републику Српску, Федерацију БиХ и Брчко Дистрикт, те консолидовано за БиХ.

Извјештај укључује:

- приходе, расходе и финансирање буџета Институција БиХ (табела 3.2);
- приходе, расходе и финансирање буџета Републике Српске (фонд 01) и фондова 02 до 05; приходе, расходе и финансирање корисника буџета Републике који послују преко властитих банковних рачуна изван ГКТ; приходе, расходе и финансирање буџета општина и градова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ванбуџетских фондова; приходе, расходе и финансирање

финансијских планова ЈП "Путеви РС" и ЈП "Аутопутеви РС", те ино пројекте, средства "escrow" рачуна и путарине (табела 3.3);

- приходе, расходе и финансирање буџета ФБиХ; приходе, расходе и финансирање буџета кантона; приходе, расходе и финансирање буџета општина и градова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ванбуџетских фондова и кантоналних дирекција за цесте, приходе, расходе и финансирање јавних предузећа ФБиХ, док ино пројекти нису укључени (табела 3.4) и
- приходе, расходе и финансирање буџета Брчко Дистрикта и фондова у Брчко Дистрикту (табела 3.5).

Напомена: Приликом поређења извјештаја по нивоима треба водити рачуна о разликама у обухвату података.

Табела 3.2: Оквир буџета и Институција БиХ (у мил. КМ)

ИНСТИТУЦИЈЕ БиХ	2015.	2016.	2017.	2018.
Приходи	908,2	892,1	880,5	884,1
Порески приходи	750,0	750,0	750,0	750,0
Индиректни порези	750,0	750,0	750,0	750,0
Директни порези	0,0	0,0	0,0	0,0
Остали порески приходи	0,0	0,0	0,0	0,0
Доприноси	0,0	0,0	0,0	0,0
Грантови и трансфери	3,2	1,1	1,1	1,1
Остали приходи	155,0	141,0	129,5	133,0
Расходи	950,0	950,0	950,0	950,0
Бруто плате и накнаде	652,5	664,2	666,8	671,3
Издаци за материјал и услуге	190,9	180,7	176,9	184,7
Камате	0,4	0,7	0,7	0,7
Субвенције, социјална давања и трансфери	35,7	26,7	30,1	36,7
Остали расходи	10,2	18,3	14,4	14,7
Нето издаци за нефинансијску имовину	60,2	59,6	61,0	42,0
Биланс	-41,8	-58,0	-69,5	-66,0
Финансирање	41,8	58,0	69,5	66,0
Домаће	41,8	58,0	10,3	5,7
Отплата унутрашњег дуга	0,0	0,0	0,0	0,0
Остало (+/-)	41,8	58,0	10,3	5,7
Спољно	0,0	0,0	59,2	60,3
Повлачење ино кредита	0,0	0,0	59,2	60,3
Отплата главнице ино кредита	0,0	0,0	0,0	0,0
Статистичка разлика и непокривени вишак расхода	0,0	0,0	0,0	0,0

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

Табела 3.3: Оквир буџета Републике Српске (у мил. КМ)

РЕПУБЛИКА СРПСКА	2015.	2016.	2017.	2018.
Приходи	3.909,3	3.771,1	3.887,0	4.030,1
Порески приходи	1.933,5	1.919,7	1.997,0	2.091,8
Индиректни порези	1.413,3	1.482,9	1.549,5	1.630,9
Директни порези	408,5	415,6	426,4	439,8
Остали порески приходи	111,7	21,1	21,1	21,1
Доприноси	1.476,3	1.398,4	1.428,7	1.468,1
Грантови и трансфери	15,5	8,2	8,0	6,4
Остали приходи	484,0	444,9	453,3	463,8
Расходи	4.210,6	4.080,6	4.003,7	3.913,5
Бруто плате и накнаде	961,1	969,9	975,9	981,7
Издаци за материјал и услуге	345,2	332,1	330,0	328,6
Камате	148,6	152,5	160,4	171,7
Субвенције, социјална давања и трансфери	2.143,5	2.166,5	2.162,5	2.168,5
Остали расходи	119,1	124,5	106,2	101,3
Нето издаци за нефинансијску имовину	493,2	335,1	268,7	161,6
Биланс	-301,4	-309,6	-116,7	116,6
Финансирање	301,4	309,6	116,7	-116,6
Домаће	-252,0	-132,3	-109,0	-203,0
Отплата унутрашњег дуга	-138,4	-67,8	-67,1	-62,4
Остало (+/-)	-113,6	-64,5	-41,9	-140,6
Спољно	407,9	190,1	84,7	-69,8
Повлачење ино кредита	603,6	463,1	438,3	308,0
Отплата главнице ино кредита	-195,7	-273,1	-353,6	-378,1
Статистичка разлика и непокривени вишак расхода	145,4	251,7	141,0	156,2

Извор: Министарство финансија Републике Српске

Табела 3.4: Оквир буџета Федерације БиХ (у мил. КМ)

ФЕДЕРАЦИЈА БиХ	2015	2016	2017	2018
Приходи	7.243,9	7.244,7	7.409,0	7.530,8
Порески приходи	3.357,9	3.422,3	3.557,2	3.679,9
Индиректни порези	2.837,1	2.911,3	3.031,5	3.152,6
Директни порези	515,1	507,1	522,0	523,7
Остали порески приходи	5,7	3,9	3,7	3,6
Доприноси	2.873,4	2.820,3	2.830,8	2.831,7
Грантови и трансфери	26,0	33,7	33,6	20,1
Остали приходи	986,6	968,4	987,4	999,1
Расходи	7.381,8	7.327,4	7.358,0	7.347,2
Бруто плате и накнаде	1.705,2	1.726,7	1.735,2	1.743,6
Издаци за материјал и услуге	1.563,5	1.497,3	1.509,6	1.511,5
Камате	148,4	147,9	147,0	138,9
Субвенције, социјална давања и трансфери	3.306,7	3.290,1	3.293,6	3.287,4
Остали расходи	220,9	206,9	208,5	209,3
Нето издаци за нефинансијску имовину	437,1	458,5	464,1	456,5
Биланс	-137,9	-82,7	51,0	183,6
Финансирање	137,9	82,7	-51,0	-183,6
Домаће	-101,7	-454,3	-420,2	-539,3
Отплата унутрашњег дуга	-928,3	-1.015,2	-1.071,0	-1.111,0
Остало (+/-)	826,6	560,9	650,8	571,7
Спољно	132,8	395,5	228,7	240,1
Повлачење ино кредита	219,4	474,3	303,9	317,3
Отплата главнице ино кредита	-86,6	-78,8	-75,2	-77,2
Статистичка разлика и непокривени вишак расхода	106,8	141,5	140,5	115,6

Извор: Министарство финансија Федерације БиХ

Табела 3.5: Оквир буџета Брчко Дистрикта (у мил. КМ)

БРЧКО ДИСТРИКТ	2015	2016	2017	2018
Приходи	208,6	214,6	216,0	216,0
Порески приходи	168,0	174,3	177,4	177,4
Индириектни порези	152,1	158,4	158,4	158,4
Директни порези	15,9	15,9	19,0	19,0
Остали порески приходи	0,0	0,0	0,0	0,0
Доприноси	21,7	21,7	21,2	21,2
Грантови и трансфери	0,1	0,0	0,2	0,2
Остали приходи	18,8	18,6	17,2	17,2
Расходи	196,8	209,6	209,6	209,6
Бруто плате и накнаде	72,3	72,5	72,5	72,5
Издаци за материјал и услуге	51,3	54,8	54,8	54,8
Камате	2,4	2,0	2,0	2,0
Субвенције, социјална давања и трансфери	67,0	69,0	69,0	69,0
Остали расходи	2,5	2,5	2,5	2,5
Нето издаци за нефинансијску имовину	1,3	8,8	8,8	8,8
Биланс	11,8	5,0	6,4	6,4
Финансирање	-11,8	-5,0	-6,4	-6,4
Домаће	-20,8	-14,1	-8,1	-8,1
Отплата унутрашњег дуга	-20,8	-14,1	-8,1	-8,1
Остало (+/-)	0,0	0,0	0,0	0,0
Спољно	0,0	0,0	-8,9	-8,9
Повлачење ино кредита	0,0	0,0	0,0	0,0
Отплата главнице ино кредита	0,0	0,0	-8,9	-8,9
Статистичка разлика и непокривени вишак расхода	9,0	9,1	10,6	10,6

Извор: Дирекција за финансије Брчко Дистрикта

Напомена Дирекције за финансија Брчко Дистрикта: Због усвајања буџета за 2015. годину крајем марта текуће године, израда ДОБ-а и других докумената фискалног планирања за период 2016 - 2018. година је у току (законски рок за израду је 30.6.), тако да смо податке за 2017. годину планирали и у 2018. години, с тим да ћемо по изради и усвајању ДОБ-а од стране Владе БД БиХ доставити иновирани податке.

Табела 3.6: Консолидовано БиХ (у мил. КМ)

БиХ-КОНСОЛИДОВАНО	2015	2016	2017	2018
Приходи	12.270,0	12.122,5	12.392,5	12.661,0
Порески приходи	6.209,4	6.266,3	6.481,6	6.699,1
Индиректни порези	5.152,5	5.302,6	5.489,4	5.691,9
Директни порези	939,5	938,6	967,4	982,5
Остали порески приходи	117,4	25,0	24,8	24,7
Доприноси	4.371,4	4.240,4	4.280,7	4.321,0
Грантови и трансфери	44,8	43,0	42,9	27,8
Остали приходи	1.644,4	1.572,9	1.587,4	1.613,1
Расходи	12.739,2	12.567,6	12.521,3	12.420,3
Бруто плате и накнаде	3.391,1	3.433,3	3.450,4	3.469,1
Издаци за материјал и услуге	2.150,9	2.064,9	2.071,3	2.079,6
Камате	299,8	303,1	310,1	313,3
Субвенције, социјална давања и трансфери	5.552,9	5.552,3	5.555,2	5.561,6
Остали расходи	352,7	352,2	331,6	327,8
Нето издаци за нефинансијску имовину	991,8	862,0	802,6	668,9
Биланс	-469,3	-445,3	-128,8	240,6
Финансирање	469,3	445,3	128,8	-240,6
Домаће	-332,7	-557,3	-527,0	-744,7
Отплата унутрашњег дуга	-1.087,5	-1.097,1	-1.146,2	-1.181,5
Остало (+/-)	754,8	539,8	619,2	436,8
Вањско	540,7	600,2	363,7	221,7
Повлачење ино кредита	823,0	952,0	801,4	685,6
Отплата главнице ино кредита	-282,3	-351,9	-437,7	-464,2
Статистичка разлика и непокривени вишак расхода	261,2	402,3	292,1	282,4

Извор: Рачунице Савјетодавне групе Фискалног савјета БиХ

ГОРЊЕ ГРАНИЦЕ ЗАДУЖЕЊА БУЏЕТА

Ограничења износа дуга на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, утврђена су законима, и то:

- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник Босне и Херцеговине", број 52/05),
- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 71/12 и 52/14), и
- Законом о дугу, задуживању и гаранцијама у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 86/07).

Поменути законима на нивоу БиХ и у Федерацији БиХ, уз незнатне разлике кад су у питању гаранције, регулисано је да у периоду стварања дуга износ за сервисирање дугорочног дуга (унутрашњег и спољног), по предложеном дугу и цијелокупном доспјелом неизмиренем постојећем дугу, у било којој наредној години не прелази 18% износа редовних прихода остварених у претходној фискалној години.

Узевши у обзир законска ограничења износа дуга заједничких институција БиХ и дуга ентитета, те чињеницу да би прекомјерним задуживањем институција БиХ или било ког ентитета дошло до угрожавања фискалне стабилности и кредитног рејтинга Босне и Херцеговине, неопходно је дефинисати износе горњих граница задужења у 2016. години, у складу са законским одредбама сваког од ентитета.

Сходно наведеном, консолидовани износ задужења за Федерацију БиХ (за ниво Федерације, кантона и општина) у 2016. години не смије бити изнад нивоа на коме ће годишња отплата износити највише 666,0 милиона КМ.

Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 71/12) утврђено је да јавни дуг Републике Српске (дуг Републике Српске, дуг јединица локалне самоуправе и дуг фондова социјалне сигурности) на крају фискалне године не може бити већи од 55% БДП-а оствареног у тој години (у 2016. години: 5.103,5 мил. КМ⁴⁷), док укупан дуг Републике Српске (јавни дуг Републике Српске, дуг јавних предузећа, Инвестиционо-развојне банке Републике Српске и институција јавног сектора) на крају фискалне године не може бити већи од 60% БДП-а оствареног у тој години (у 2016. години: 5.567,4 мил. КМ). Законом о допунама Закона о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ број 52/14) дефинисано је да дуг настао по основу задужења за финансирање санације штете из Јединственог регистра, прописаног у Закону о фонду солидарности за обнову Републике Српске, изузима се из ограничења која су прописана за укупан и јавни дуг Републике Српске.

⁴⁷ Процењени БДП Републике Српске за 2016. годину износи 9.279,0 милиона КМ (процјена Министарства финансија Републике Српске из јуна 2015. године).